

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.411.4.18.2024

Pani
Elżbieta Urban-Janusz
Dyrektor
Domu Dziecka nr 2 w Żyznowie
38-111 Żyznów 137/2

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.441.82.2025 z dnia 17 czerwca 2025 r. Zespołu
Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli

I/24/004 – Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych w domach dziecka w latach 2022 - 2024 oraz
sprawdzenie wykonania wniosków pokontrolnych sformułowanych w ramach kontroli P/21/089
Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych w domach dziecka.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Dom Dziecka nr 2, 38-111 Żyznów 137/2 ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Elżbieta Urban-Janusz, Dyrektor Domu Dziecka nr 2 w Żyznowie ² , od dnia 1 stycznia 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja procesu udzielania pomocy w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. 2. Realizacja działań opiekuńczo-wychowawczych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2022-2024 (do dnia zakończenia kontroli, tj. do 11 marca 2025 r.).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie.
Kontrolerzy	1. Robert Szwagiel, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/156/2024 z 19 listopada 2024 r. 2. Sabina Tratkiewicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/13/2025 z 23 stycznia 2025 r. (akta kontroli tom I str. 3-7)

¹ Dalej: Dom Dziecka, Dom lub placówka.

² Dalej: Dyrektor.

³ Dz.U. z 2022 r. poz. 623, zwanej dalej: ustawa o *NIK*.

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności⁴

OCENA OGÓLNA

Dom Dziecka, będący placówką opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego, spełniał warunki lokalowe określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie *instytucjonalnej pieczy zastępczej*⁵. Zatrudnieni w Domu pracownicy posiadali wymagane kwalifikacje, umożliwiające należyte wypełnianie obowiązków oraz korzystali ze szkoleń i kursów podnoszących ich kompetencje zawodowe, a także z poradnictwa mającego na celu wsparcie w pracy.

Dyrektor, z wyjątkiem dwojga wychowawców, weryfikowała spełnianie przez pracowników wymogów określonych w przepisach art. 98 ust. 3 pkt 1, 2 i 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*⁶, tj. czy pracownicy placówki nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej, wypełniali obowiązek alimentacyjny bądź czy nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. Przed zatrudnieniem nowych pracowników odebrała od nich oświadczenia o nieujęciu ich w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym i następnie potwierdziła ten stan pozyskaniem stosownego zaświadczenia z tego Rejestru.

Mając na stanie, przez krótki okres, większą liczbę podopiecznych niż maksymalna, określona przepisem art. 95 ust. 3 ustawy o *pieczy zastępczej*, Dyrektor nie wystąpiła o stosowne zezwolenie do Wojewody.

W placówce wprowadzono procedury, mające na celu zapewnienie wychowankom przestrzegania ich praw, a podejmowane działania opiekuńczo-wychowawcze były adekwatne do zdiagnozowanych potrzeb dzieci oraz odpowiadały problemom i działaniom wskazanym m.in. w diagnozach psychofizycznych i planach pomocy dzieciom. Dla każdego wychowanka opracowano dokumenty wymagane rozporządzeniem w sprawie *pieczy zastępczej*. Dzieciom odpowiednio do stwierdzonych potrzeb zapewniono udział w zajęciach terapeutycznych, w tym: w terapii pedagogicznej, psychologicznej oraz zajęciach rewalidacyjnych. Liczba wychowanków uczestniczących w zajęciach opiekuńczych i wychowawczych, prowadzonych przez pedagoga, psychologa oraz podczas kierowania procesem wychowawczym nie przekraczała limitów wynikających z przepisów rozporządzenia w sprawie *pieczy zastępczej*.

Prawidłowo, z zachowaniem terminów określonych w ustawie o *pieczy zastępczej*, przeprowadzano okresowe oceny sytuacji dziecka.

Prowadzono adekwatne do potrzeb działania reintegracyjne, których celem było umożliwienie powrotu dzieci do rodzin biologicznych oraz podejmowano działania zmierzające do usamodzielnienia, które były dostosowane do wieku, możliwości i zainteresowań podopiecznych.

W kontroli stwierdzono nieprawidłowości dotyczące sporządzania diagnoz psychofizycznych z naruszeniem § 14 ust. 4 pkt 4 rozporządzenia w sprawie *pieczy zastępczej*.

Dla dwojga wychowanków z przekroczeniem terminu określonego w art. 100 ust. 4a ww. ustawy wystąpiono do właściwego sądu o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz.U. z 2011 r. Nr 292, poz. 1720; dalej rozporządzenie w sprawie *pieczy zastępczej*.

⁶ Dz.U. z 2025 r. poz. 49; dalej ustawa o *pieczy zastępczej*.

W placówce prawidłowo ewidencjonowano i wydatkowano środki pochodzące ze świadczenia wychowawczego 500+/800+ określonego w ustawie z 11 lutego 2016 r. *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci*⁷.

Środki z tytułu zasądzonych dla wychowanków alimentów otrzymywane przez Dyrektora do rąk własnych oraz w formie przekazów pocztowych, nie były ujmowane w księgach rachunkowych jednostki, co stanowiło naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 i ust. 5 pkt 3 ustawy z dnia 29 września 1994 r. *o rachunkowości*⁸, zgodnie z którym księgi rachunkowe powinny być prowadzone rzetelnie, bezbłędnie, sprawdzalnie i bieżąco, a te uznaje się za prowadzone na bieżąco, jeżeli ujęcie wpłat i wypłat m.in. gotówką następuje w tym samym dniu, w którym zostały dokonane.

Ponadto NIK ocenia negatywnie fakt, że pomimo niewpłacania alimentów przez zobowiązanych, Dyrektor nie informowała o tym właściwych kierowników Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie⁹, celem dochodzenia tych świadczeń, ani organów powołanych do ścigania przestępstw dotyczących niealimentacji.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja procesu udzielania pomocy w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Opis stanu faktycznego

1.1.

Z dniem 1 stycznia 2021 r. Rada Powiatu Strzyżowskiego¹⁰ wydzieliła z Domu Dziecka w Żyznowie nową placówkę opiekuńczo-wychowawczą - Dom Dziecka nr 2 z siedzibą w Żyznowie 137/2. Decyzją¹¹ z dnia 30 grudnia 2020 r. Wojewoda Podkarpacki zezwolił Powiatowi Strzyżowskiemu na prowadzenie całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, mieszczącej się w Żyznowie 137/2, pod nazwą Dom Dziecka nr 2 z regulaminową liczbą 14 miejsc w celu świadczenia przez nią – zgodnie z jej typem – pomocy dzieciom w niej umieszczonym, na poziomie obowiązującego standardu.

W statucie¹², zapisano m.in., iż Dom Dziecka jest placówką opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego, posiada 14 miejsc, przeznaczony jest dla dzieci i młodzieży od 10. do 18. roku życia, z możliwością przyjęcia dzieci poniżej 10. roku życia w sytuacji, o której mowa w art. 95 ust. 2 ustawy *o pieczy zastępczej*, a także do 25. roku życia – po spełnieniu warunków, o których mowa w art. 37 ust. 2 cyt. ustawy. Zgodnie ze statutem celem działalności placówki było zapewnienie dzieciom:

- całodobowej, ciągłej lub okresowej opieki i wychowania;
- zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb bytowych, rozwojowych, emocjonalnych, społecznych, religijnych, a także świadczeń zdrowotnych i kształcenia;
- odpowiednich warunków mieszkaniowych, całodziennego wyżywienia;
- bielizny, odzieży, środków higienicznych i innych przedmiotów osobistego użytku;
- leków, podręczników i przyborów szkolnych;
- warunków prawidłowego rozwoju psychofizycznego;

⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 1567, ze zm., dalej: ustawa *o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci*.

⁸ Dz. U. z 2023 r., poz. 120; dalej: ustawa *o rachunkowości*.

⁹ Dalej: PCPR.

¹⁰ Uchwała Nr XXIII/173/2020 z dnia 28 października 2020 r.

¹¹ Wydana na podstawie m.in. art. 106 ustawy *o pieczy zastępczej*.

¹² Stanowiący załącznik Nr 2 do uchwały z 28 października 2020 r.

- wsparcia psychologicznego oraz pomocy lekarskiej.

Realizując zaspokajanie potrzeb dzieci placówka winna była kierować się w szczególności:

- dobrem i poszanowaniem ich praw;
- potrzebą wyrównywania deficytów rozwojowych, koniecznością wspierania rozwoju dzieci poprzez umożliwienie kształcenia, rozwoju zainteresowań i indywidualizowanie oddziaływań wychowawczych;
- potrzebą działań przygotowujących do samodzielnego życia;
- poszanowaniem praw rodziców, w tym do kontaktowania się z dziećmi, w celu utrzymywania więzi i umożliwienia ich powrotu do rodziny.

Dom Dziecka był zobowiązany do współpracy z placówkami oświatowymi, opiekuńczymi, kulturalnymi, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi¹³, ośrodkami adopcyjno-opiekuńczymi, sądami rodzinnymi, kuratorami sądowymi, organizatorem pieczy zastępczej, asystentami rodzinnymi, organizacjami pozarządowymi, kościołami, jednostkami pomocy społecznej, samorządami lokalnymi, celem przybliżenia i odnowienia więzi ze środowiskiem rodzinnym i społecznym.

(akta kontroli tom I str. 8-27)

W regulaminie organizacyjnym¹⁴ zapisano m.in., że jest to placówka, która zapewnia dzieciom całodobową opiekę i wychowanie, odpowiednie do potrzeb warunki rozwoju oraz przygotowuje do usamodzielnienia. Podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej. Utrzymuje kontakty z rodzicami lub innymi członkami rodziny wychowanków w celu tworzenia warunków ich powrotu do rodziny oraz współpracuje z ośrodkami adopcyjnymi w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

W placówce działał Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka¹⁵, który dokonywał oceny aktualnej sytuacji wychowanka, stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, planów pomocy, możliwości powrotu do rodziny lub umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. W skład Zespołu wchodził m.in. pedagog, wychowawca, przedstawiciel organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, asystent rodziny prowadzący pracę z rodziną dziecka, przedstawiciel ośrodka adopcyjnego. Okresową ocenę sytuacji dziecka przeprowadzano w miarę potrzeb nie rzadziej niż co pół roku.

Przyjmowanie do Domu Dziecka odbywało się całą dobę, nie przyjmowano dzieci i młodzieży chorych fizycznie lub psychicznie, wymagających stałego leczenia lub indywidualnej opieki i pomocy, której placówka nie może zapewnić; upośledzonych w stopniu głębokim; uzależnionych od środków odurzających i psychotropowych.

(akta kontroli tom I str. 28-55)

W okresie objętym kontrolą w Domu Dziecka z orzeczeniem o niepełnosprawności i jednocześnie o potrzebie kształcenia specjalnego przebywał jeden wychowanek, z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego przebywało łącznie ośmioro wychowanków, a trzy wychowanki miały opinie o specyficznych trudnościach w uczeniu się. Wychowankowie byli objęci indywidualnymi zajęciami dydaktyczno-wyrównawczymi z elementami rewalidacji, korekcyjno-kompensacyjnymi, terapii

¹³ Dalej: PPP.

¹⁴ Stanowiącym załącznik Nr 2 do uchwały nr 237 Zarządu Powiatu Strzyżowskiego z dnia 5 listopada 2020 r. ws. uchwalenia regulaminu organizacyjnego Domu Dziecka Nr 2 w Żytnowie, zwany dalej regulaminem.

¹⁵ Dalej: Zespół lub Zespół ds. okresowej oceny.

logopedycznej prowadzonej przez pedagoga w placówce wg wskazówek logopedy. Odpowiednie wpisy w Indywidualnym Programie Terapeutycznym oraz w Kartach udziału w zajęciach potwierdzały przeprowadzenie zajęć z wychowankami.

(akta kontroli tom I str. 56-62)

W regulaminie w § 34 zapisano m.in., że proces wychowawczy polega na realizacji systemu zintegrowanych działań diagnostycznych, edukacyjnych, wychowawczych i terapeutycznych oraz pracy z rodziną wychowanka. Na system ten składają się m.in. zajęcia specjalistyczne, tj. reedukacyjne, logopedyczne, korekcyjne, socjoterapii i inne według potrzeb i możliwości, zajęcia kulturotwórcze i zespoły zainteresowań.

Z kolei, wg § 45 regulaminu organizacyjnego w placówce zatrudnia się (...), terapeutę. Do jego obowiązków zgodnie z § 57 regulaminu należy m.in. formułowanie wspólnie z pedagogiem diagnozy rozwoju psychofizycznego dziecka oraz zaburzeń zachowania; konstruowanie programu profilaktycznego na potrzeby wychowawców; prowadzenie zajęć terapeutycznych (indywidualnych, grupowych dla różnych grup wiekowych).

Wyszczególniono też zadania dla terapeuty, do których należały: współpraca z psychologiem, pedagogiem, wychowawcami; formułowanie wspólnie z pedagogiem diagnozy rozwoju psychofizycznego dziecka oraz zaburzeń zachowania; konsultowanie programu profilaktycznego na potrzeby wychowawców; prowadzenie zajęć terapeutycznych: indywidualnych, grupowych dla różnych grup wiekowych dzieci; prowadzenie wymaganej dokumentacji (zeszytów obserwacji, dziennika zajęć).

(akta kontroli tom I str. 28-55)

1.2.

Na podstawie uchwały Rady Powiatu Strzyżowskiego z dnia 28 października 2020 r., od 1 stycznia 2021 r., Dom Dziecka w Żytnowie przekształcono poprzez wydzielenie nowej placówki, tj. Dom Dziecka Nr 2 z siedzibą w Żytnowie 137/2. Obie placówki znajdowały się na jednej nieruchomości gruntowej i w jednym budynku wielorodzinnym. W budynku tym nie było innych podmiotów, o których mowa w przepisie art. 106 ust. 2a ustawy o *pieczy zastępczej*.

Decyzjami z dnia 30 grudnia 2020 r., wydanymi m.in. na podstawie art. 106 ustawy o *pieczy zastępczej*, Wojewoda Podkarpacki odpowiednio:

- zmienił decyzję z dnia 18 listopada 2010 r. i decyzją wydaną na podstawie m.in. art. 106 ust. 1 i 3-7 ustawy o *pieczy zastępczej* zezwolił Powiatowi Strzyżowskiemu na prowadzenie od dnia 1 stycznia 2021 r. placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego – Domu Dziecka w Żytnowie nr 137, z regulaminową liczbą miejsc 14;
- zezwolił, z dniem 1 stycznia 2021 r., Powiatowi Strzyżowskiemu na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego – Domu Dziecka Nr 2 w Żytnowie nr 137/2.

W uzasadnieniu drugiej z nich podał, że spełnia ona warunki odnoszące się do zapewnienia standardów opiekuńczo-wychowawczych. Stwierdził też, że w budynku, w którym będzie funkcjonować placówka mieści się Dom Dziecka w Żytnowie.

Powyższymi decyzjami Wojewoda Podkarpacki zezwolił na prowadzenie od dnia 1 stycznia 2021 r. w jednym budynku wielorodzinnym dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego.

Zarząd Powiatu w Strzyżowie decyzją¹⁶ z dnia 15 września 2010 r. ustanowił na rzecz Domu Dziecka w Żyznowie trwały zarząd w stosunku do nieruchomości, w tym nieruchomości zabudowanych obiektami Domu Dziecka. Od 2012 r. toczy się postępowanie wszczęte przez spadkobierców byłych właścicieli o stwierdzenie, że nieruchomość, na której znajduje się placówka, nie podlegała pod przepisy art. 2 ust. 1 litera e dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r.¹⁷

(akta kontroli tom I str. 8; 18-27; 63-79)

W dniu 25 listopada 2020 r., działając m.in. na podstawie art. 2 ust. 1b, 2, 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. *o własności lokali*¹⁸, Starosta Powiatu Strzyżowskiego zaświadczył, że lokale nr 1, 2 i 3 znajdujące się w budynku zamieszkania zbiorowego – budynek wielorodzinny Dom Dziecka, zlokalizowanym na działce nr ewid. 1517/1 w miejscowości Żyznów, gmina Strzyżów, stanowią trzy samodzielne lokale i spełniają wymogi zawarte w art. 5 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*.

Zarówno w ww. zaświadczeniu, jak i w projekcie podziału nieruchomości do wyodrębnienia własności trzech samodzielnych lokali w budynku położonym w Żyznowie nr 137, na działce nr 1517/1, nie dokonano przyporządkowania wyodrębnionych w projekcie lokali (lokal nr 1, mieszkalny, znajdujący się na piętrze; lokal nr 2, mieszkalny, znajdujący się na parterze; lokal nr 3, administracyjno-techniczny, znajdujący się na parterze i piętrze z pomieszczeniami pomocniczymi w piwnicy budynku), do funkcjonujących po podziale placówek opiekuńczo-wychowawczych.

(akta kontroli tom I str. 80-93)

Zgodnie z ustawą *o własności lokali* przywołanej w art. 106 ust. 3 ustawy *o pieczy zastępczej* status odrębnej nieruchomości posiadają wyłącznie samodzielne lokale, w odniesieniu do których ustanowiono (aktem notarialnym) odrębną własność, która została ujawniona w księdze wieczystej. Z kolei, prawo odrębnej własności lokalu powstaje dopiero z chwilą wpisu do księgi wieczystej.

Dyrektor wyjaśniła, że dla nieruchomości, w której mieści się Dom Dziecka i Dom Dziecka Nr 2 w Żyznowie nie sporządzono wpisu w księgach wieczystych ani nie sporządzono aktu notarialnego, ponieważ od 2012 roku trwa postępowanie w sprawie zwrotu pałacu, o który ubiegają się spadkobiercy właściciela.

Lokale, w których mieściły się Dom Dziecka i Dom Dziecka Nr 2 w Żyznowie nie stanowiły odrębnych nieruchomości w rozumieniu przepisów o własności lokali, gdyż nie sporządzono umowy wyodrębnienia lokali w formie aktów notarialnych i nie zostały one ujawnione w księgach wieczystych.

(akta kontroli tom I str. 80-93; 164-168)

1.3.

W Domu Dziecka zapewniono warunki lokalowe odpowiadające wymogom wynikającym z przepisu § 18 ust. 3 rozporządzenia *w sprawie pieczy zastępczej*.

(akta kontroli tom I str. 63-64; 94-96)

1.4.

Zapisy odnoszące się do liczby dzieci, które mogły przebywać w placówce, zawarte w uregulowaniach wewnętrznych placówki, tj. statucie i regulaminie organizacyjnym

¹⁶ Nr 263/10 w sprawie ustanowienia prawa trwałego zarządu.

¹⁷ *O przeprowadzeniu reformy rolnej* (Dz.U. z 1945 r., Nr 3, poz. 13).

¹⁸ T.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1048.

były zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami ustawy o *pieczy zastępczej*.

(akta kontroli tom I str. 8-11; 28-55)

Według stanu na 1 stycznia 2022 r. w Domu Dziecka przebywało 13 wychowanków, a na koniec 2022 r. i na dzień 1 stycznia 2023 r. – 14. Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. i 1 stycznia 2024 r. było 14 dzieci, a na 31 grudnia 2024 r. – też 14. W dniu 21 czerwca 2024 r. przyjęto dwoje dzieci, a 24 września 2024 r. kolejnych dwoje. W międzyczasie odpowiednio: z dniem 1 i 19 lipca 2024 r. usamodzielniało się dwoje wychowanków, a z dniem 21 listopada 2024 r. – jeden wychowanek. W dniu 28 sierpnia 2024 r., na podstawie postanowienia sądu, jeden z wychowanków został oddany pod opiekę rodziców.

W okresie od 21 do 30 czerwca 2024 r. i od 24 września do 20 listopada 2024 r. w ewidencji Domu Dziecka ujęto 15 wychowanków. Wojewoda wydał stosowne zezwolenia w trybie przepisu art. 95 ust. 3a ustawy o *pieczy zastępczej* na przyjęcie do placówki nowych dzieci ponad ustawowy limit 14 wychowanków. Wydanie decyzji przez Wojewodę poprzedzone było kontrolami pracowników Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego¹⁹ w Rzeszowie.

Ponadto w dniu 17 marca 2022 r. przyjęto do placówki dwoje dzieci (rodzeństwo) i do 1 maja 2022 r., tj. do dnia przekazania jednego z wychowanków pod opiekę matki, w placówce przebywało łącznie 15 wychowanków. Dyrektor poinformowała Wojewodę Podkarpackiego²⁰ o pobycie większej niż ustawowa liczbie dzieci w placówce oraz o tym, że w tym czasie dwoje dzieci przebywało w Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych²¹, jedno w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii²² i dwoje w Specjalnych Ośrodkach Szkolno-Wychowawczych²³.

Dyrektor nie wystąpiła do Wojewody Podkarpackiego z wnioskiem o wydanie zezwolenia w trybie przepisu art. 95 ust. 3a ustawy o *pieczy zastępczej* na przyjęcie dziecka ponad ustawowy limit 14 dzieci, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom I str. 97-116; 148-149)

Realizacja praw dzieci przebywających w placówce, określonych przez Rzecznika Praw Dziecka²⁴ w Standardach Ochrony Praw Dziecka, odnośnie:

- *wychowywania w rodzinie i działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny*, odbywała się m.in. poprzez: sporządzenie diagnozy sytuacji rodzinnej dziecka, szukanie przyczyn kryzysu w rodzinie i możliwości naprawczych. Aby ocenić zasoby i atmosferę w rodzinie pracownicy przeprowadzali wywiady w domu wychowanka. Rodzice motywowani byli do częstych odwiedzin, kontaktu ze szkołami wychowanków, byli zapraszani na ważne dla dziecka uroczystości. Rodzice byli informowani o sukcesach i sytuacjach trudnych dziecka i przynajmniej dwa razy w roku byli zapraszani na posiedzenia Zespołu w celu szczegółowego omówienia sytuacji dziecka i złożenia ewentualnych wniosków.
- *stabilnego środowiska wychowawczego oraz zaspokajania potrzeb rozwojowych*, odbywała się poprzez nawiązanie więzi z wychowankiem, który znajdował się pod opieką jednego wychowawcy prowadzącego.

¹⁹ Dalej: PUW.

²⁰ Pismem DD2.071.2022 z dnia 31 marca 2022 r.

²¹ Dalej: MOW.

²² Dalej: MOS.

²³ Dalej: SOSW.

²⁴ Dalej: RPDz.

Wychowawca zapoznawał się z sytuacją rodzinną wychowanka, członkami jego rodziny, potrzebami dziecka, problemami i jego możliwościami, sytuacją szkolną, prowadził Karty Pobytu Dziecka, współpracował z pedagogiem i psychologiem.

- *nauki i wypoczynku*, odbywała się poprzez stały kontakt ze szkołami i nauczycielami poprzez e-dziennik, uczestnictwo w wywiadówkach i uroczystościach szkolnych, codzienne odprowadzanie i przyprowadzanie dzieci do i ze szkoły podstawowej, co stwarzało okazje do wymiany informacji z nauczycielami. Codziennie od 16 do 17.30 odrabiane były zadania domowe i zaległości szkolne wychowanków.
- *pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia*, przejawiała się w motywowaniu do dbania o porządek i estetykę swojego otoczenia, ubrania, higienę osobistą, uczeniu czynności porządkowych poprzez dyżury wychowanków, nauce obsługi pralki i suszarki elektrycznej, zmywarki i innego sprzętu AGD. Wychowankowie składali wnioski dotyczące zakupu żywności i planowanego menu. Razem z wychowawcą prowadzącym wychowankowie dokonywali zakupów, podczas których same wybierały odzież i obuwie. W ramach działań usamodzielniających wychowankowie chodzili na pocztę, planowali przejazdy, opiekowali się młodszymi dziećmi.
- *życia bez przemocy*, odbywała się poprzez regularne informowanie o rodzajach przemocy i sposobach radzenia sobie z nią. Numery telefonów dla osób doznających przemocy znajdowały się w widocznych miejscach na tablicy w pokoju pedagoga i psychologa. W placówce dbano o rozwiązywanie konfliktów między dziećmi, wszelkie przejawy przemocy były omawiane, a w wyjątkowych przypadkach zgłaszane do sądu. Wychowankowie zostali zapoznani ze Standardami Ochrony Małoletnich, co potwierdzili własnoręcznymi podpisami.
- *informacji i wyrażania opinii*, odbywała się poprzez zapoznanie wychowanków z przysługującymi im prawami, regulaminem placówki, regulaminem przyznawania kieszonkowego, dopuszczalnymi karami i nagrodami stosowanymi w placówce. Raz w miesiącu organizowane były spotkania z dyrektorem i wszystkimi wychowankami w celu omówienia bieżących wniosków, skarg i postulatów. Na bieżąco przekazywano dzieciom informacje bezpośrednio ich dotyczące (m.in. z sądów). Wychowankowie mieli możliwość decydowania o wyborze szkoły, zainteresowań, sposobie spędzania wolnego czasu, stylu ubierania, zakupu środków czystości i żywności.
- *poszanowania tożsamości kulturowej i religijnej*, odbywała się poprzez kultywowanie tradycji i zwyczajów związanych ze świętami, pierwszej komunii, bierzmowania, urodzin.
- *zaleceń dotyczących pracy wychowawców i innych pracowników placówki*. Uregulowania w tym zakresie znalazły odzwierciedlenie w regulaminie organizacyjnym, Kodeksie Etycznym Pracowników Domu Dziecka.

Ponadto procedury postępowania w zakresie praw, uprawnień i obowiązków wychowanków określone zostały w *obowiązках wychowawcy i przydzielach czynności dla każdego wychowawcy; Zaleceniach RPDz dotyczących pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych*, m.in. zarządzeniem dotyczącym postępowania wychowawcy w zakresie pomocy wychowankowi w różnych sytuacjach, zarządzeniem w sprawie wprowadzenia Kodeksu Etyki oraz

w przydziałach czynności dla wychowawcy koordynatora z dnia 1 kwietnia 2021 r., zarządzeniem w sprawie Standardów Ochrony Małoletnich w Placówce.

(akta kontroli tom I str. 169-199)

1.5.

Zapisy odnoszące się do wieku dzieci, które mogły przebywać w placówce zawarte w uregulowaniach wewnętrznych placówki, tj. statucie oraz regulaminie organizacyjnym były zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami ustawy *o pieczy zastępczej*.

W okresie objętym kontrolą do Domu Dziecka przyjęto jedno dziecko poniżej 10. roku życia, mające 8,5 lat. Zostało przyjęte ze starszym bratem na podstawie postanowienia²⁵ Sądu Okręgowego w Rzeszowie, który z urzędu zabezpieczył sytuację małoletnich dzieci na czas trwania postępowania o rozwód rodziców.

(akta kontroli tom I str. 8-11; 28-55; 98-101; 105-107; 117-118)

1.6.

Wg § 45 regulaminu w Domu Dziecka zatrudnia się pracowników na stanowiskach wychowawców oraz specjalistów: pedagoga, psychologa i terapeuty.

W okresie objętym kontrolą w placówce zatrudniono:

- Dyrektora, okresowo pełniącego również funkcję wychowawcy;
- siedmiu wychowawców, z których:
 - a) troje (AM, MK, MP) zostało zatrudnionych od 1 stycznia 2021 r., jeden (PK) od 18 stycznia 2021 r., jeden (WT) od 1 maja 2023 r.,
 - b) jeden (RP) zatrudniony od 10 lutego 2022 r. do 31 grudnia 2022 r., w tym od 21 września do 31 grudnia 2022 r. był nieobecny z powodu zwolnienia lekarskiego,
 - c) jedna (NN) zatrudniona od 5 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r., w tym od 28 marca do 31 grudnia 2023 r. była nieobecna z powodu zwolnienia lekarskiego i urlopu macierzyńskiego,
- jednego pedagoga, który był zatrudniony od 1 września 1997 r.;
- jednego psychologa, który był zatrudniony od 1 września 2021 r.

Wszyscy ww. pracownicy zatrudnieni byli w pełnym wymiarze czasu pracy, tj. – 40 godzin tygodniowo. W okresie objętym kontrolą w Domu Dziecka nie zatrudniono terapeuty, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom I str. 48; 150-163)

W placówce dziećmi opiekowało się od pięciorga do siedmiorga wychowawców. Zarówno Dyrektor, wychowawcy, psycholog jak i pedagog, posiadali kwalifikacje określone w przepisie art. 97 ust. 3 pkt. 1, 2 oraz w przepisie art. 98 ust. 1 pkt. 1, 2 i 3 ustawy *o pieczy zastępczej*.

W § 36 regulaminu zapisano, że wychowawca kieruje procesem wychowawczym nie więcej niż pięciorga dzieci, w czasie zajęć opiekuńczych i wychowawczych pod opieką jednego wychowawcy może przebywać nie więcej niż 14 dzieci, zaś podczas zajęć prowadzonych przez pedagoga, psychologa czy terapeutę – nie więcej niż troje dzieci.

(akta kontroli tom I str. 46, 474-524)

Akta osobowe Dyrektora, wychowawców, psychologa i pedagoga zawierały oświadczenia i zaświadczenia wymagane przepisami art. 97 ust. 3 pkt. 3, 4, 5 i 6

²⁵ 15 kwietnia 2024 r.

oraz w przepisie art. 98 ust. 3 pkt. 1, 2, 3 i 4 ustawy o *pieczy zastępczej*, potwierdzające, że osoby te:

- nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie była im ograniczona ani zawieszona. Dwoje wychowawców (RP i NN) nie złożyło takich oświadczeń, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- wypełniły obowiązek alimentacyjny – w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynikał z tytułu egzekucyjnego. Oświadczeń takich nie złożyło dwoje wychowawców (RP i NN), co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe – wszyscy ww. złożyli takie oświadczenia.

Ponadto, poza jednym wychowawcą (NN), pracownicy Domu Dziecka nr 2 w Żyznowie złożyli oświadczenia, że nie prowadzono przeciwko nim postępowań o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe oraz że posiadali pełną zdolność do czynności prawnych i korzystali z pełni praw publicznych.

Oświadczenia o braku toczących się postępowań karnych w sprawach o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego oraz o braku toczących się postępowań dyscyplinarnych złożyli wszyscy pracownicy placówki.

(akta kontroli tom I str. 474-475; 512; 519)

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o *przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym*²⁶ przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi pracodawcy lub inni organizatorzy w zakresie takiej działalności są obowiązani do uzyskania informacji, czy dane tej osoby są zamieszczone w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.

W aktach osobowych zarówno Dyrektora, wszystkich siedmiorga wychowawców oraz psychologa i pedagoga znajdowały się wydruki z cyt. Rejestru o braku informacji o osobach dla których są spełnione warunki zawarte w zapytaniu, tj. o niefigurowaniu w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym. Informacje w powyższym zakresie dla Dyrektora placówki i pedagoga pozyskane zostały w trakcie niniejszej kontroli, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Ponadto w aktach znajdowały się oświadczenia pracowników o niefigurowaniu w bazie danych ww. Rejestru.

(akta kontroli tom I str. 474-529)

W regulaminie organizacyjnym w § 34 i w § 35 zapisano m.in., że proces wychowawczy polega na realizacji systemu zintegrowanych działań diagnostycznych, edukacyjnych, wychowawczych i terapeutycznych, oraz pracy z rodziną wychowanka. Na system ten składają się m.in. zajęcia specjalistyczne, tj. reedukacyjne, logopedyczne, korekcyjne, socjoterapii i inne według potrzeb i możliwości, zajęcia kulturowe i zespoły zainteresowań. Praca wychowawcza prowadzona jest w koedukacyjnych grupach podzielonych rodzinki naturalne.

²⁶ T.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 152.

Wg § 45 regulaminu w placówce zatrudnia się (...), terapeutę. Do jego obowiązków zgodnie z § 57 regulaminu należy m.in. współpraca z psychologiem, pedagogiem, wychowawcami; formułowanie wspólnie z pedagogiem diagnozy rozwoju psychofizycznego dziecka oraz zaburzeń zachowania; konstruowanie programu profilaktycznego na potrzeby wychowawców; prowadzenie zajęć terapeutycznych (indywidualnych, grupowych dla różnych grup wiekowych dzieci) czy prowadzenie wymaganej dokumentacji (zeszytów obserwacji, dziennika zajęć). W okresie objętym kontrolą w placówce nie zatrudniono terapeuty, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom I str. 48; 52)

Spośród dziewięciorga pracowników zatrudnionych w Domu Dziecka w okresie objętym kontrolą, wszyscy – z wyjątkiem dwojga wychowawców, zatrudnionych w placówce przez okres odpowiednio 11 i 12 miesięcy – podnosili swoje kwalifikacje, uczestnicząc w szkoleniach, kursach i konferencjach, podczas których zdobywali wiedzę nt.: ochrony dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym; symptomów wykorzystywania seksualnego i zachowaniach seksualnych dzieci i młodzieży; przemocy rówieśniczej; rozpoznawania symptomów krzywdzenia dziecka; szczepień ochronnych; zagrożeń z używania e-papierosów i zastępczych substancji psychoaktywnych; możliwych form wspierania rozwoju dziecka w rodzinie adopcyjnej; zachowań suicydalnych dzieci i młodzieży; prowadzenia zajęć warsztatowych z uczniami – jak to robić, żeby zaangażować dzieci, mieć z tego frajdę i wymierne rezultaty; przeciwdziałania przemocy domowej – w aspektach prawnych i psychologicznych; udzielania pierwszej pomocy; ochrony dzieci przed krzywdzeniem; bezpieczeństwa dzieci i młodzieży online.

(akta kontroli tom I str. 472-473)

Zgodnie z przepisem art. 98 ust. 4 ustawy o *pieczy zastępczej* ww. osoby mają prawo do korzystania z poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

Każdy z zatrudnionych wychowawców oraz pedagog i psycholog ukończyli szkolenie²⁷ dotyczące przeciwdziałania zjawisku wypalenia zawodowego. Uczestnicy szkolenia zdobyli wiedzę z zakresu czym jest wypalenie zawodowe, jakie są jego przyczyny i objawy. Celem szkolenia było nabycie umiejętności z zakresu radzenia sobie ze stresem w miejscu pracy, pogłębienie samoświadomości uczestników nt. własnych sposobów reagowania na sytuacje trudne i radzenia sobie z nimi oraz rozwiązywania sytuacji konfliktowych.

(akta kontroli tom I str. 343; 345-348; 351; 355-356; 366-367; 372-373; 376-377; 472-473)

1.7.

Inspektorzy Wydziału Polityki Społecznej PUW, działający z upoważnienia Wojewody Podkarpackiego, przeprowadzili w Domu Dziecka łącznie trzy kontrole, z tego:

- w grudniu 2022 r. kontrolę problemową dotyczącą przestrzegania praw dziecka. Stwierdzono prawidłową realizację standardów i zadań opiekuńczo-wychowawczych zawartych w art. 12, 19, 23 *Konwencji o Prawach Dziecka*²⁸,

²⁷ Zorganizowane przez Centrum Psychoterapii i Seksuologii.

²⁸ Przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 ze zm.)

art. 4 pkt. 2, 3, 9 i 10 ustawy o *pieczy zastępczej*, w § 10 ust. 2 i 3, w § 11, 13 i 16 oraz w § 18 ust. 1 pkt. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 i 14 rozporządzenia w sprawie *pieczy zastępczej*. Kontrolujący przeprowadzili rozmowy z dziewięciorgiem wychowanków, którzy potwierdzili, iż zostali zapoznani z zasadami obowiązującymi w placówce, tj. z regulaminem, regulaminem wychowanka, mają dostęp przez całą dobę do napojów i produktów żywnościowych, otrzymują kieszonkowe, mają wystarczającą ilość odzieży, bielizny, przyborów toaletowych i środków higieny osobistej, podręczników i przyborów szkolnych, mają możliwość wyboru szkoły, uczestnictwa w zajęciach pozalekcyjnych zarówno na terenie placówki jak i poza nią, mogą kontaktować się z rodzicami i osobami bliskimi. W sytuacji trudnej dla wychowanków wiedzą, że mogą zwrócić się o pomoc do psychologa czy wychowawcy, a w przypadkach, gdyby ktoś naruszał czy łamał ich prawa, znają i wiedzą, gdzie znajdują się informacje o nazwach, adresach i nr telefonów instytucji zajmujących się ochroną praw dzieci. W podsumowaniu wyników kontroli zapisano m.in., iż „*dzięki regularnej pracy specjalistów i wykwalifikowanej kadry wychowawczej, zadania objęte kontrolą realizowane są w sposób systematyczny i prawidłowy, z należytą starannością i pełnym poszanowaniem dziecka i jego potrzeb*”;

- w dniu 3 lipca 2024 r., kontrolę doraźną uproszczoną. Zakres kontroli obejmował ocenę standardu opieki i warunków lokalowych w związku z wnioskiem o przyjęcie dwójki dzieci ponad liczbę regulaminową. Stwierdzono m.in., że troje wychowanków przebywa w SOSW we Fryszaku, dwóch – odpowiednio: w MOS w Ostrowcu Świętokrzyskim i Przemyśle, a jedna wychowanka w MOW w Jastrowiu. Przyjęcie małoletnich było zgodne z przepisem art. 95 ust. 3a ustawy o *pieczy zastępczej*.
- w dniu 4 października 2024 r. kontrolę doraźną, w związku z postanowieniem sądu o umieszczeniu dwójki małoletnich dzieci w placówce. Stwierdzono m.in., że spośród 15 wychowanków (wraz z nowo przyjętymi dziećmi) – troje przebywało w SOSW we Fryszaku, a dwóch w MOS w Ostrowcu Świętokrzyskim. Wszystkie dzieci miały zapewnione odpowiednie warunki mieszkaniowe, które były zgodne z przepisem § 18 ust. 3 rozporządzenia w sprawie *pieczy zastępczej*. Wniosek Dyrektora placówki o zezwolenie na przyjęcie dwuosobowego rodzeństwa do Domu Dziecka, mimo przekroczenia regulaminowej liczby wychowanków, został rozpatrzony pozytywnie²⁹.

W powyższych kontrolach inspektorzy PUW nie stwierdzili nieprawidłowości.

(akta kontroli tom I str.108-113; 119-143)

W okresie objętym kontrolą do placówki nie wpłynęły skargi odnoszące się do przedmiotu kontroli. Starosta poinformował, że do Starostwa Powiatowego w Strzyżowie w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 15 stycznia 2025 r. nie wpłynęły żadne skargi dotyczące funkcjonowania Domu Dziecka nr 2 w Żyznowie.

(akta kontroli tom I str.144-147)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie od 17 marca do 1 maja 2022 r. w ewidencji Domu Dziecka ujęto 15 wychowanków. Dyrektor nie wystąpiła do Wojewody Podkarpackiego z wnioskiem o wydanie zezwolenia na przyjęcie dziecka ponad ustawowy limit 14 dzieci. Poinformowała Wojewodę Podkarpackiego o pobycie większej niż

²⁹ Na podstawie art. 95 ust. 3a ustawy o *pieczy zastępczej*.

ustawowa liczbie dzieci w placówce oraz o tym, że w tym czasie dwoje dzieci przebywało w MOW, jedno w MOS i dwoje w SOSW oraz że w ciągu tygodnia w placówce przebywa 10 wychowanków, w weekendy – 12. Wojewoda nie wydał zezwolenia w trybie przepisu art. 95 ust. 3a ustawy o *pieczy zastępczej* na przyjęcie ponad ustawowy limit 14 dzieci.

Zgodnie z art. 95 ust. 3 i 3a ustawy o *pieczy zastępczej* w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o których mowa w art. 37 ust. 2, z zastrzeżeniem ust. 3a. W przypadku gdy umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego dziecko lub osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o której mowa w art. 37 ust. 2, zostały umieszczone w: 1) domu pomocy społecznej, 2) specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, 3) młodzieżowym ośrodku wychowawczym, 4) młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę, 5) specjalnym ośrodku wychowawczym, 6) hospicjum stacjonarnym, 7) oddziale medycyny paliatywnej, 8) areszcie śledczym, 9) schronisku dla nieletnich, 10) zakładzie karnym, 11) zakładzie poprawczym – dyrektor tej placówki może, pomimo przekroczenia dopuszczalnej liczby dzieci w placówce, za zezwoleniem Wojewody, przyjąć kolejne dziecko.

(akta kontroli tom I str. 97; 102)

Dyrektor wyjaśniła, że otrzymała wówczas jedynie „telefoniczną zgodę, ponieważ obowiązywała wtedy ustaw z 16 kwietnia 2020 r. o *szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2*”.

(akta kontroli tom I str. 103-104)

Zdaniem NIK przepis art. 15zzzzzj ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o *szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* stanowi *lex specialis* wobec przepisów ustawy o *pieczy zastępczej*. Oznacza to, że ma on zastosowanie w przypadku konieczności umieszczenia dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w sytuacji bezpośrednio związanej z występowaniem COVID-19, a nie występowaniem ogólnego stanu zagrożenia epidemiologicznego.

2. W okresie objętym kontrolą w Domu Dziecka nie zatrudniano terapeuty, pomimo zapisu w regulaminie organizacyjnym, że w placówce zatrudnia się terapeutę i określono jego zadania.

(akta kontroli tom I str. 48; 52)

Dyrektor wyjaśniła, że *głównym powodem braku zatrudnienia terapeuty były problemy finansowe. Dzieci, które wymagały objęcia opieką socjoterapeutyczną, miały ją zapewnioną na terenie szkół, do których uczęszczwały, w SOSW, w MOS i MOW.*

(akta kontroli tom I str. 164-168)

Zgodnie z art. 93 ust. 4 pkt. 1 i 6 ustawy o *pieczy zastępczej* placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne oraz obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi.

W dniu 15 stycznia 2025 r. Zarząd Powiatu Strzyżowskiego uchwalił nowy regulamin organizacyjny Domu Dziecka³⁰. Wg § 45 pkt 1 zatrudnienie terapeuty w placówce nie jest obowiązkowe.

3. W aktach osobowych dwojga wychowawców nie było wymaganych przepisami art. 98 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy o *pieczy zastępczej* dokumentów potwierdzających, że osoby te nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie była im zawieszona ani ograniczona, a także o wypełnianiu przez nich obowiązku alimentacyjnego – w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynikał z tytułu egzekucyjnego.

(akta kontroli tom I str. 474-475; 512; 519)

Dyrektor wyjaśniła, że w aktach osobowych u dwojga wychowawców nie było oświadczeń, iż nie byli oni pozbawieni władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie była im ograniczona ani zawieszona oraz oświadczeń, że wypełniali obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynikał z tytułu egzekucyjnego, ponieważ w placówce były stosowane dwa rodzaje oświadczeń, tj. w wersji pełnej i skróconej, a osobom tym zostały błędnie przekazane oświadczenia w wersji skróconej.

(akta kontroli tom I str. 164-168)

4. Informacje z Rejestru Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym dla Dyrektora placówki i pedagoga o niefigurowaniu w bazie danych ww. Rejestru pozyskane zostały w trakcie niniejszej kontroli.

(akta kontroli tom I str. 474-475; 485)

Dyrektor wyjaśniła, że osoby te były zatrudnione przed wejściem w życie ustawy z dnia 13 maja 2016 r., a art. 21 ust. 1 tej ustawy można zastosować tylko do pracowników zatrudnionych po jej wejściu w życie. Żaden przepis tej ustawy nie mówi o osobach już zatrudnionych – nie wskazuje także na sposób postępowania z już zatrudnionymi pracownikami.

Ustawa nie zawiera przepisu, z którego wynikałoby jej działanie z mocą wsteczną. Ponieważ ustawa nie działa wstecz, w związku z powyższym uznać należy, że przepisy dotyczą wyłącznie nowo zatrudnianych pracowników tj. pracowników, którzy zostali zatrudnieni po wejściu w życie przepisów ww. ustawy. Uznając w naszej pracy ważność przepisu dokonałam sprawdzenia siebie i Pani pedagog w Rejestrze Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym.

(akta kontroli tom I str. 164-168)

Przepis art. 236 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 ustawy o *pieczy zastępczej* stanowi, że z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy pracownicy zatrudnieni na podstawie przepisów dotychczasowych w całodobowych placówkach

³⁰ Uchwała Nr 11/2025 Zarządu Powiatu Strzyżowskiego z dnia 15 stycznia 2025 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Domu Dziecka nr 2 w Żytnowie.

opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego stają się pracownikami placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, w rozumieniu niniejszej ustawy. Pracownicy zatrudnieni na podstawie przepisów dotychczasowych w placówkach, o których mowa w ust. 1, którzy nie spełniają wymagań kwalifikacyjnych przewidzianych dla stanowiska zajmowanego przez nich w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, mogą być nadal zatrudniani na tych stanowiskach, nie dłużej jednak niż przez okres 6 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Ustawa o pieczy zastępczej weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r.

OCENA CZĄSTKOWA

W Domu Dziecka zapewniono – wynikające z przepisów prawa, niezbędne do należytej realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci – warunki lokalowe. Pracownicy zatrudnieni w Domu Dziecka spełniali ustawowe wymogi umożliwiające im pracę z dziećmi, podnosili swoje kwalifikacje, uczestnicząc w adekwatnych do ich potrzeb kursach i szkoleniach. Wojewoda Podkarpacki zezwolił na funkcjonowanie Domu Dziecka w jednym wielorodzinnym budynku z drugą placówką opiekuńczo-wychowawczą, powstałą w wyniku podziału, pomimo niespełnienia warunku określonego w przepisie 106 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej. Lokal, w którym znajdował się Dom Dziecka nie stanowił odrębnej nieruchomości w rozumieniu przepisów o własności lokali. Nie dokonano wyodrębnienia własności lokalu z uwagi na toczące się postępowanie o zwrot nieruchomości spadkobiercom byłego właściciela.

Do Domu Dziecka przyjmowano dzieci w wieku odpowiadającym zapisom ustawowym, a przyjęcie jednego wychowanka poniżej dolnej granicy wieku możliwe było z uwagi na wymóg nierozdzielania rodzeństwa. W placówce nie zapewniono wystarczających, zgodnych z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi, warunków organizacyjnych. Pomimo określenia w regulaminie obowiązku zatrudnienia w Domu Dziecka terapeuty, wskazania jego zadań, to w kontrolowanym okresie nie był on zatrudniony. Mając na stanie, przez krótki okres, większą liczbę podopiecznych niż maksymalna określona przepisem art. 95 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej, Dyrektor nie otrzymała stosownego zezwolenia Wojewody.

Dyrektor, z wyjątkiem dwojga wychowawców, weryfikowała spełnianie przez pracowników wymogów określonych w przepisach art. 98 ust. 3 pkt. 1, 2 i 3 cyt. ustawy, tj. czy pracownicy placówki nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej, wypełniali obowiązek alimentacyjny, bądź czy nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. Ponadto przed zatrudnieniem nowych pracowników odebrała od nich oświadczenia o nieujęciu ich w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym i następnie potwierdziła ten stan pozyskaniem stosownego zaświadczenia z cytowanego Rejestru.

OBSZAR

2. Realizowanie działań opiekuńczo-wychowawczych.

2.1.

Opis stanu faktycznego

Szczegółowym badaniem objęto dokumentację 14 spośród 23 dzieci, które przebywały w Domu Dziecka w okresie objętym kontrolą. Analiza dokumentacji wykazała, że:

- diagnozy psychofizyczne zostały sporządzone dla wszystkich 14 dzieci, przez psychologa i pedagoga zatrudnionych w placówce;
- we wszystkich analizowanych przypadkach na dokumentach wskazano daty ich sporządzenia;

- stosownie do przepisu § 14 ust. 1 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej diagnozy zostały sporządzone niezwłocznie, tj. od pięciu do 12 dni od dat przyjęcia dzieci w placówce;
- diagnozy sporządzono m.in. na podstawie dostępnej dokumentacji dzieci, analizy ich akt, obserwacji własnych, przeprowadzonych wywiadów i rozmów z rodzinami wychowanków, nauczycielami w szkołach, do których dzieci uczęszczały przed przyjęciem do placówki, pedagogami szkolnymi, obserwacjami wychowanków podczas rozmów z nimi, asystentem rodziny (2), kuratorem zawodowym (1), przedstawicielem placówki interwencyjnej dla dzieci i młodzieży, opiekunem prawnym (2), pedagogiem i psychologiem z MOS (1), osobą tworzącą rodzinę zastępczą dla dziecka (1);
- diagnozy zawierały elementy określone w § 14 ust. 3 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej i uwzględniały analizę rozwoju dziecka oraz mocnych stron dziecka i jego potrzeb w zakresie opiekuńczym, rozwojowym, emocjonalnym oraz społecznym; przyczyn kryzysu w rodzinie oraz wpływu tego kryzysu na rozwój dziecka; relacji dziecka z jego najbliższym otoczeniem oraz osobami ważnymi dla dziecka;
- diagnozy zawierały, odpowiednio do wieku, rozwoju i doświadczeń dziecka, wskazania dotyczące: dalszej pracy pedagogicznej z dzieckiem; programu terapeutycznego; pracy z rodziną dziecka oraz przygotowania dziecka do usamodzielnienia;
- w 12 spośród 14 analizowanych diagnoz nie zawarto wskazań wymaganych przepisem § 14 ust. 4 pkt 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej; w punkcie odnoszącym się do pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, zapisano „nie dotyczy”, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości wystąpienia*. W dwóch przypadkach wpisano „należy podjąć kroki w celu zgłoszenia rodzeństwa do adopcji”.

(akta kontroli tom II str. 39-172)

2.2.

W Domu Dziecka, stosownie do przepisu § 18 ust. 1 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, dzieciom zapewniono m.in.: wyżywienie; dostęp do opieki zdrowotnej; zaopatrzenie w produkty lecznicze; zaopatrzenie w środki spożywcze oraz wyroby medyczne; zajęcia wychowawcze; wyposażenie w odzież, obuwie, bieliznę i inne przedmioty osobistego użytku, zabawki i książki odpowiednie do wieku rozwojowego, środki higieny osobistej; dostęp przez całą dobę do podstawowych produktów żywnościowych oraz napojów; dostęp do nauki; pomoc w nauce, w szczególności przy odrabianiu zadań domowych oraz w miarę potrzeby przez udział w zajęciach wyrównawczych; uczestnictwo, w miarę możliwości, w zajęciach pozalekcyjnych i rekreacyjno-sportowych.

(akta kontroli tom I str. 94-95; tom II str. 370-471; tom III str. 428-461)

W placówce wprowadzono nw. procedury, tj.:

- Przyjęcia nowego wychowanka;
- Postępowania na wypadek ujawnienia stosowania przemocy;
- Postępowania podczas odwiedzin rodziców i rodziny (dziadkowie, rodzice chrzestni, rodzeństwo);
- Odwoławcza wychowanka w razie konfliktu z wychowawcą lub innym pracownikiem;
- Zakupu i podawania leków wychowankom;

- Informowania wychowanka o jego sytuacji prawnej oraz dotycząca Sądu Rodzinnego;
- Postępowania z wychowankiem pełnoletnim, który wraca do placówki po spożyciu alkoholu oraz środków odurzających;
- Zmiany środka wychowawczego (zmiana placówki socjalizacyjnej na resocjalizacyjną bądź interwencyjną);
- Systemu Nagradzania;
- Systemu Kar;
- Zapobiegania rozprzestrzenianiu się wszawicy oraz
- Dobrej praktyki higienicznej w Domu Dziecka nr 2 w Żytnowie składającej się z: Procedury mycia i dezynfekcji pomieszczeń biurowych, aneksów kuchennych, korytarzy; Procedury wydawania posiłków; Procedury mycia i dezynfekcji pomieszczeń sanitarnych (łazienki i wc) oraz Procedury dezynfekcji zabawek.

Oprócz ww. procedur pedagog opracowała dokument pt. *Program Pracy z rodzicami dzieci umieszczonych w Domu Dziecka w Żytnowie*, co zostało opisane w pkt 2.8. niniejszego wystąpienia.

Żadna z ww. procedur nie zawierała dat ich opracowania czy wprowadzenia w życie, ani też informacji o sposobie zapoznania się wychowanków i wychowawców z ich treścią, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom I str. 212-333)

W rozdziale V regulaminu odnoszącym się do praw i obowiązków wychowanków Domu Dziecka zapisano, że wychowanek ma prawo m.in. do: wyrażania swoich poglądów we wszystkich sprawach jego dotyczących, jeśli nie obrażają godności innych; odwołania się od krzywdzących decyzji względem jego osoby; swobody wyrażania myśli światopoglądowych i religijnych niekolidujących z ogólnie przyjętymi normami etyczno-moralnymi czy otrzymywania kieszonkowego. Nie wskazano jednak precyzyjnie w jaki sposób wychowanek mógłby skorzystać z tych praw.

W placówce nie opracowano procedur odnoszących się do sposobu udzielania pierwszej pomocy; sposobu postępowania w przypadku powrotu nieletniego wychowanka do placówki pod wpływem alkoholu; postępowania w przypadku zachorowania wychowanka; zaopatrywania w przybory szkolne i toaletowe. Nie opracowano procedury zgłaszania przez wychowanków swoich uwag, postulatów, wniosków, opinii dotyczących spraw osobistych i życia placówki, w tym wychowawców i specjalistów, tj. praw dziecka do swobody wypowiedzi, myśli i informacji na swój temat.

Dyrektor wyjaśniła, że *sposób udzielania pierwszej pomocy odbywa się wg instrukcji stosowania pomocy przedmedycznej, wywieszanej w pokoju wychowawców*. Gdy wychowanek zachoruje udzielana jest pomoc doraźna – *mierzenie temperatury, wywiad, wizyta u lekarza pierwszego kontaktu, stosowanie się do zaleceń lekarza*. Ponadto każdy wychowanek ma prowadzony zeszyt wizyt lekarskich, gdzie wpisywana jest diagnoza i zalecenia. *Sposób postępowania w przypadku powrotu nieletniego wychowanka do placówki pod wpływem alkoholu jest taki sam jak z wychowankiem pełnoletnim*. Przybory szkolne i toaletowe wychowawcy pobierają z magazynu wg potrzeb dzieci. Zapasowe przybory przechowywane są w szafce w aneksie kuchennym, do których jest całodobowy dostęp. Raz w miesiącu Dyrektor spotyka się z wychowankami w celu omówienia bieżących spraw, wniosków, skarg i postulatów. Informacje bezpośrednio dot. dzieci przekazywane są na bieżąco.

(akta kontroli tom I str. 28-55, 319-322, 532-557)

Od 12 sierpnia 2024 r. w Domu Dziecka obowiązywał dokument pt. *Polityka Ochrony Dzieci*, którego celem była ochrona dzieci i uświadomienie pracowników jak ważnym jest podejmowanie działań zmierzających do ochrony dzieci przed krzywdzeniem. Wskazano w nim m.in.: metody rozpoznawania i reagowania na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci, bezpieczne relacje między opiekunem a dzieckiem, procedury: interwencji w przypadku krzywdzenia dziecka; postępowania w sytuacji agresji w placówce; podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone przez pracownika placówki; bezpiecznego korzystania z Internetu, urządzeń elektronicznych i reagowania w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia cyberprzemocy. Od 12 sierpnia 2024 r. obowiązywała również *Procedura ochrony dzieci* (w wersji skróconej), z którą w dniu 14 sierpnia 2024 r. zapoznało się siedmioro z 14 wychowanków, co zostało potwierdzone ich podpisami.

(akta kontroli tom I str. 278-296)

Standardy postępowania, którymi powinni kierować się pracownicy Domu Dziecka zostały określone w *Kodeksie Etycznym Pracowników Domu Dziecka nr 2 w Żytnowie*, obowiązującym od 4 kwietnia 2023 r.

(akta kontroli tom I str. 297-300)

W kwestii interwencyjnego przyjmowania dzieci i młodzieży, w § 17 regulaminu zapisano, że *Dom Dziecka przyjmuje dziecko bez skierowania w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki na czas trwania sytuacji kryzysowej, o czym – niezwłocznie, nie później niż w ciągu 24 godzin – informuje sąd i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.*

Sposób postępowania w przypadku samowolnego opuszczenia placówki przez dziecko lub niezgłoszenia się dziecka w wyznaczonym terminie po usprawiedliwionej nieobecności określony został w § 24 regulaminu.

(akta kontroli tom I str. 28-55, 532-557)

Zasady nagradzania i karania określono w regulaminie organizacyjnym Domu Dziecka. Za wyróżniające zaangażowanie w życie Domu Dziecka, wzorową postawę – stosownie do postanowień § 29 - § 32 regulaminu – wychowanek mógł otrzymać wyróżnienie bądź nagrodę, których katalog określono w tym przepisie. Z kolei za nieprzestrzeganie postanowień zawartych w cyt. regulaminie wyspecyfikowano siedem form kar, od których wychowanek miał prawo odwołać się do Dyrektora placówki.

Szczegółowe zasady przyznawania nagród zostały określone w *Procedurze Systemu Nagradzania*, opracowanej na podstawie Konwencji o prawach dziecka oraz ustawy o *pieczy zastępczej*. W dokumencie określono m.in.: kryteria przyznawania nagród, ich rodzaje, procedurę przyznawania oraz zasady dokumentowania.

Zasady stosowania kar określono w *Procedurze Systemu Kar*, w której wskazano m.in. przewinienia, za które nakłada się kary, sposób procedowania, rodzaje kar, ich długość oraz ocenę skuteczności.

Zgodnie z listą kar, odnotowanych w notatkach służbowych przez wychowawców, nałożonych na wychowanków placówki w okresie objętym kontrolą:

- w 2022 r. na 11 wychowanków nałożono od jednej do sześciu kar,
- w 2023 r. na siedmiu wychowanków – od jednej do czterech kar,
- w 2024 r. na czterech wychowanków – od jednej do dwóch kar.

Wymierzone kary polegały m.in. na: rozmowach dyscyplinujących, obniżeniu kieszonkowego, pokryciu kosztów napraw zniszczonego mienia ze środków własnych wychowanka, zakazie korzystania z urządzeń elektronicznych, wyznaczeniu dodatkowych dyżurów, wykluczeniu z wycieczki.

Kary zostały nałożone w związku z: agresją słowną lub fizyczną wobec wychowawców lub innych wychowanków, nieprzestrzeganiem godzin ciszy nocnej, niewykonywaniem obowiązków domowych lub szkolnych, spożywaniem alkoholu i paleniem papierosów, nieprzestrzeganiem zasad higieny osobistej, nieterminowym powrotem do placówki oraz zniszczeniem mienia.

W latach 2022-2024 do Dyrektora nie wpłynęły skargi związane z karami i wychowankowie nie odwoływali się od nałożonych na nich kar.

Opracowane i stosowane metody nagradzania i wyciągania konsekwencji wobec dzieci były jednolite, stanowiły spójny system i nie naruszały praw dziecka.

(akta kontroli tom I str. 28-55, 301-304, 319- 333, 532-557)

Kwestie dotyczące przyznawania tzw. kieszonkowego zostały określone w § 21 regulaminu organizacyjnego placówki oraz w *Regulaminie przyznawania kieszonkowego*³¹, opracowanym w porozumieniu z Samorządem wychowanków.

W regulaminie organizacyjnym Domu Dziecka, obowiązującym w okresie objętym kontrolą, wysokość kieszonkowego określono niezgodnie z § 18 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej wskazując, że wysokość nie może być niższa niż 1% i wyższa niż 8% kwoty, o której mowa w art. 80 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej. Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie pieczy zastępczej kwota pieniężna do własnego dysponowania przez dzieci od 5. roku życia nie może być niższa niż 3% kwoty odpowiadającej kwocie, o której mowa w art. 80 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej.

Powyższe zapisy zostały usunięte z regulaminu organizacyjnego w trakcie trwania niniejszej kontroli³².

W regulaminie kieszonkowego³³ wskazano m.in., maksymalne kwoty kieszonkowego w zależności od wieku wychowanka, za jakie aktywności i osiągnięcia można zwiększyć kwotę kieszonkowego i za jakie uchybienia można je zmniejszyć. Na zebraniu Samorządu wychowanków podjęto decyzję o wprowadzeniu sposobu oceniania zachowania wychowanków poprzez zapisy „+” za m.in. pomoc w opiece nad młodszymi wychowankami, udział w konkursach i zawodach, pomoc koleżeńską w nauce i „-” za np. niewłaściwe, wrogie relacje wobec współwychowanków czy wychowawców, używanie wulgaryzmów, niewywiązywanie się ze swoich obowiązków, w tym szkolnych. Zdobywanie „plusów” skutkowało podwyższeniem kieszonkowego za każdego „plusa” o 1 zł, a przewaga „minusów” – obniżeniem kieszonkowego.

(akta kontroli tom I str. 28-55, 301-304, 532-557)

Analiza dokumentacji 14 dzieci wykazała, że:

- dla każdego wychowanka opracowano plan pomocy, który został sporządzony i podpisany przez wychowawcę kierującego procesem wychowawczym dziecka; w trzech przypadkach plan został podpisany również przez asystenta rodziny (w pozostałych przypadkach asystent nie był powołany);

³¹ Dalej: regulamin kieszonkowego.

³² Uchwała Nr 11/2025 Zarządu Powiatu Strzyżowskiego z dnia 15 stycznia 2025 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Domu Dziecka nr 2 w Żytnowie.

³³ Obowiązującym od 1 czerwca 2024 r.

- w dwóch przypadkach odnotowano datę sporządzenia planu pomocy i zostały one opracowane niezwłocznie, tj. następnego dnia po sporządzeniu diagnozy psychofizycznej; w pozostałych 12 przypadkach plany nie były opatrzone datą ich opracowania, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* niniejszego wystąpienia;
- wszystkie plany pomocy zawierały daty na jakie okresy zostały opracowane oraz planowane terminy modyfikacji;
- we wszystkich badanych planach pomocy wyznaczono cel pracy z dzieckiem, uwzględniający w 10 przypadkach powrót dziecka do rodziny biologicznej lub rodziny zastępczej, a w czterech – przygotowanie dziecka do usamodzielnienia;
- we wszystkich planach pomocy określono realne zadania długoterminowe i krótkoterminowe, dostosowane indywidualnie do sytuacji dziecka, które nie były takie same w każdym przypadku; działania krótkoterminowe odnosiły się do sytuacji rodzinnej i szkolnej dziecka, jego rozwoju psychofizycznego, stanu zdrowia, przygotowania do usamodzielnienia oraz współpracy z instytucjami wspomagającymi prawidłowy rozwój dziecka. W czterech planach jako działania długoterminowe wskazano np. ukończenie edukacji na etapie szkoły średniej czy utrzymanie więzi emocjonalnej z rodziną, co faktycznie było celami długoterminowymi, a nie wskazaniem metod jakimi należało je osiągnąć;
- plany pomocy opracowane zostały z wykorzystaniem: diagnoz psychofizycznych i dokumentacji dotyczącej dziecka, o której mowa w § 8 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej oraz analiz: procesu zmian rozwoju psychicznego i fizycznego dziecka w czasie jego pobytu w placówce, potrzeb dziecka w sferze opiekuńczej, rozwojowej, emocjonalnej, więzi z rodziną, relacji społecznych i funkcjonowania w grupie i środowisku rówieśniczym i szkolnym, środowiska, z którego dziecko pochodzi, rozwoju edukacyjnego dziecka, wpływu sytuacji kryzysowej w rodzinie na rozwój dziecka i jego funkcjonowanie w placówce, a także poza placówką. Trzy plany pomocy zostały sporządzone dodatkowo na podstawie oceny efektów pracy z rodziną dziecka prowadzonej przez asystenta rodziny;
- 12 planów pomocy modyfikowano nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy, z czego w trzech przypadkach plan został zmodyfikowany nieznacznie, co wynikało ze zbyt krótkiego pobytu dziecka w placówce i wymaganego długofalowego działania (2) oraz zaburzeń stwierdzonych u wychowanka i czasem potrzebnym na realizację celów i zadań określonych w planie pomocy (1); w dwóch przypadkach plany nie były modyfikowane ze względu na zbyt krótki pobyt dziecka w placówce;
- w jednym przypadku, pomimo zmiany sytuacji dziecka, wynikającej z uzyskania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, nie dokonano modyfikacji planu pomocy, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* niniejszego wystąpienia;
- analizy realizacji planów pomocy dokonywali wychowawcy, którzy następnie przedstawiali ją na posiedzeniach Zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka.

(akta kontroli tom II str. 173-369)

W latach 2022-2024 w Domu Dziecka mieszkało łącznie 23 wychowanków, którzy przebywali w placówce od 5 miesięcy do 10 lat i 8 miesięcy³⁴.

W okresie objętym kontrolą placówkę opuściło dziewięcioro wychowanków, z tego: siedmioro w związku z usamodzielnieniem z tytułu osiągnięcia 18. roku życia oraz dwóch w związku z powrotem pod opiekę rodziny biologicznej.

W placówce powyżej dwóch lat przebywało 13 dzieci, z tego dwoje, z uregulowaną sytuacją prawną, zgłoszono do przysposobienia. Jednak nie zostali zakwalifikowani do adopcji.

Pedagog i psycholog wyjaśniły, że w przypadkach dzieci umieszczonych w trybie zabezpieczenia na czas toczącego się postępowania, wysyłano do właściwych sądów, przed upływem 18 miesięcy, prośby o wydanie stosownych zarządzeń opiekuńczych wobec małoletnich wychowanków. (...) Dzieci, zwłaszcza te które ukończyły 13. rok życia, odmawiały poszukiwania dla nich kandydatów na rodziny zastępcze.

(akta kontroli: tom II str. 3-38; tom III str. 149-159, 428-461)

2.3.

W latach 2022-2024 zatrudnieni w Domu Dziecka wychowawcy świadczyli pracę wyłącznie na rzecz tej placówki, natomiast miejscem wykonywania pracy dla pedagoga i psychologa, zatrudnionych w pełnym wymiarze, był Dom Dziecka w Żytnowie oraz Dom Dziecka nr 2. W placówce nie zatrudniano opiekunów dziecięcych i pracowników socjalnych oraz terapeutów, co zostało opisane w pkt 1.6. niniejszego wystąpienia.

W placówce w okresie objętym kontrolą nastąpiły dwie zmiany na stanowisku wychowawcy. Wszyscy pracownicy Domu Dziecka zostali zatrudnieni na podstawie umów o pracę i dla wszystkich wychowawców sporządzono obowiązki i przydział czynności.

Dyrektor wyjaśniła, że zmiany na stanowisku wychowawcy wynikały z sytuacji życiowej pracownika i były niezależne od placówki. W ostatnich latach zauważa jednak brak chętnych do pracy na stanowisku wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

(akta kontroli: tom I str. 150-168; tom III str. 428-461)

W trakcie zajęć opiekuńczo-wychowawczych pod opieką jednego wychowawcy przebywało nie więcej niż 14 wychowanków, zaś podczas zajęć z pedagogiem lub psychologiem – nie więcej niż sześcioro wychowanków. Wychowawcy kierowali procesem wychowawczym nie więcej niż czworga dzieci.

Pedagog w placówce realizowała zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, rewalidacyjne oraz logopedyczne według wskazówek logopedy. Zajęcia prowadzone były indywidualnie i zostały udokumentowane w Indywidualnym Programie Terapeutycznym, w Kartach udziału w zajęciach oraz w Zeszycie logopedycznym. Pomocą pedagoga w placówce zostały objęte wszystkie dzieci posiadające opinie lub orzeczenia wydane przez PPP, które wzięły udział łącznie w 222 terapiach pedagogicznych. Pedagog udzielała również wsparcia każdemu dziecku indywidualnie, jednak nie były ono ewidencjonowane.

³⁴ Wg stanu na 26 lutego 2025 r.

Psycholog realizowała zajęcia terapeutyczne obejmujące: diagnozowanie trudności wychowanków, poradnictwo psychologiczne, wsparcie emocjonalne i psychoprofilaktykę. Prowadziła zajęcia z zakresu kształtowania kompetencji emocjonalno-społecznych oraz odbywała interwencje w sytuacjach kryzysowych. Zajęcia prowadzone były indywidualnie i dokumentowane w Kartach udziału. Pomocą psychologa objęto wszystkie dzieci w placówce. W latach 2022-2024 liczba udzielonych wychowankom porad psychologicznych wyniosła 573.

Rozkład godzin pracy pedagoga i psychologa umożliwiał współpracę ze szkołami, sądem i innymi instytucjami oraz prowadzenie terapii pedagogicznej i psychologicznej z wychowankami i działań reintegracyjnych z ich rodzicami.

(akta kontroli: tom I str. 150-161, 436-466, tom III str. 428-461)

Wychowankowie przebywający w placówce uczęszczali na zajęcia pozalekcyjne, tj. zajęcia dodatkowe dla klas ósmych, sportowe oraz szachowe. Dla dzieci organizowane były: wyjazdy na basen, do kina, na mecze siatkówki, przedstawienia teatralne oraz ogniska, wycieczki rowerowe czy piesze rajdy.

W latach 2022-2024 występowały okresy zamknięcia Domu Dziecka z powodu nieobecności wychowanków, którzy przebywali na obozach/koloniach lub w domach rodzinnych. O fakcie zamknięcia placówki za każdym razem informowano Starostwo Powiatowe w Strzyżowie.

W 2022 r. placówka zamknięta była w okresie od 8 do 17 lipca w związku z wyjazdem wychowanków na kolonie do Sandomierza i Mikoszewa oraz od 9 sierpnia do 18 września – w związku z obozem w Krzemiennej. Pracownicy w tym czasie przebywali na urloпах wypoczynkowych.

W 2023 r. Dom Dziecka zamknięty był w okresie od 10 lipca do 1 sierpnia. Wychowankowie przebywali na koloniach w Mikoszewie, Chyrowej i Krzemiennej, a pracownicy na urloпах wypoczynkowych.

W 2024 r. w związku z pobytem dzieci na koloniach w Chyrowej, Poroninie i Gorlicach placówka zamknięta była od 3 do 9 lutego oraz od 4 do 26 lipca, a pracownicy przebywali na urloпах.

(akta kontroli: tom I str. 467-470; tom III str. 428-461)

Na podstawie harmonogramów, list obecności wychowawców oraz zeszytów dyżurów nocnych za lipiec i grudzień w latach 2022-2024 ustalono, że nie było przerw w sprawowaniu opieki nad dziećmi, a w godzinach nocnych opiekę sprawował jeden wychowawca, który przeprowadzał obchód co najmniej trzykrotnie w ciągu nocy. Opieka nad dziećmi w godzinach nocnych została określona w § 37 regulaminu.

(akta kontroli: tom I str. 28-55, 394-466, 532-537)

W okresie objętym kontrolą pięcioro wychowanków przebywało w MOW lub w MOS, w związku z uzyskaniem orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub na podstawie orzeczenia sądu rodzinnego o zastosowaniu środka wychowawczego.

Wszyscy wychowankowie przebywający w SOSW, MOS i MOW objęci byli na terenie tych ośrodków zajęciami dydaktyczno-wyrównawczymi, korekcyjno-kompensacyjnymi, rewalidacyjnymi, logopedycznymi lub socjoterapeutycznymi, w zależności od potrzeb dziecka wynikających z wydanych opinii lub orzeczeń poradni.

(akta kontroli tom I str. 56-62)

W placówce obowiązywała, przyjęta zarządzeniem Dyrektora³⁵ z 18 marca 2021 r., procedura wydatkowania świadczenia wychowawczego (500+/800+) określonego w przepisach o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.

Zgodnie z ww. procedurą wpływające na rzecz wychowanków środki 500+/800+ mogły być wydatkowane na rozwój zainteresowań oraz zwiększenie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci, w tym na:

- kursy rozwijające dodatkowe zainteresowania życiowe;
- zorganizowane wycieczki, kolonie, obozy i zimowiska;
- wyjścia na basen, do kina, teatru, muzeum;
- różnorodne zajęcia pozalekcyjne zwiększające szanse edukacyjne i rozwojowe dziecka;
- zakup na prośbę wychowanka sprzętu komputerowego, rtv, telefonu komórkowego oraz innego sprzętu, według potrzeb wychowanka;
- usługi medyczne – stomatologiczne.

Wg procedury środki mogły być przeznaczone na działania wpisujące się w szeroko rozumiany proces opiekuńczo-wychowawczy dzieci, z wyjątkiem wydatkowania na cele bieżące wymienione w § 18 ust. 1 rozporządzenie w sprawie pieczy zastępczej. Środki mogły być również gromadzone na koncie bankowym celem dodatkowego wsparcia finansowego dziecka w procesie jego usamodzielniania się.

Na odzież i obuwie wydatkowano łącznie 17 921,5 zł, z czego: w 2022 r. – 4 753,58 zł, w 2023 r. – 7 803 zł oraz w 2024 r. – 5 364,92 zł.

Na zadania z zakresu opieki zdrowotnej, tj. usługi stomatologiczne, konsultacje psychiatryczne i psychoterapię wydatkowano łącznie 10 750 zł, z czego: w 2022 r. – 700 zł, w 2023 r. – 3 130 zł oraz w 2024 r. – 6 920 zł.

(akta kontroli tom III str. 234-427)

Dyrektor wyjaśniła, że *najważniejszą sprawą u dziecka przebywającego w Domu Dziecka są emocje i bagaż złych doświadczeń z jakimi przychodzi. W pierwszej kolejności realizujemy tę pomoc zgodnie z § 18 ust. 1 rozporządzenia i zapewniamy dostęp do opieki zdrowotnej i dopiero po wykorzystaniu opieki, którą mamy z tytułu ubezpieczenia w NFZ szukamy dalszych rozwiązań. Są to szczególne potrzeby, najważniejsze i tak jak mówią przepisy o wydatkach 800 + przeznaczamy je na rozwój dziecka. Podczas wydawania środków 500+/800+ zwracano uwagę na szczególne potrzeby dzieci wymagające natychmiastowej pomocy i tak pokrywając koszty konsultacji psychiatrycznej, psychoterapii, usług stomatologicznych kierujemy się wyjątkową sytuacją i potrzebą. W przypadku gdy na wizytę u psychiatry czekamy rok albo pół roku, a dziecko jest po dwóch próbach samobójczych i wymaga natychmiastowej pomocy, a psychiatra przyjmuje tylko prywatnie, albo dziecko nie współpracowało z psychiatrą i wymaga zmiany, albo sami widzimy, że terapia nie przynosi efektu. Podobnie jest z usługą stomatologiczną. Korzystamy z niej tylko w wyjątkowych sytuacjach, gdy po konsultacji u dwóch dentystów, żaden nie podjął się usunięcia ze względu na komplikacje, czy gdy aparaty ortodontyczne są bardzo drogie. Zakup okularów z 800+ dopłacamy w wyjątkowych sytuacjach, gdzie chodzi o estetykę i zachętę do noszenia okularów, bo dzieci z reguły nie lubią okularów i bardzo przywiązują wagę do ich wyglądu. Są jeszcze inne sytuacje np. dziecko przychodzi do placówki i pracowało już wcześniej z psychiatrą i nie chce zmieniać tego specjalisty.*

³⁵ Nr 1A/2021, zmienione zarządzeniem Dyrektora nr 27B/2024 z 10 stycznia 2024 r.

Psycholog i pedagog zatrudnione w placówce wyjaśniły, że w latach 2022-2024 w Domu Dziecka tylko jedna wychowanka korzystała z psychoterapii finansowanej z 800+. Wychowanka była hospitalizowana psychiatrycznie podczas pobytu w placówce jak i jeszcze przed umieszczeniem jej w Domu Dziecka. Wszystkie te hospitalizacje były wynikiem sytuacji zagrażającej jej życiu i zdrowiu. W związku z zaleceniami poszpitalnymi jak i zaleceniami od innych specjalistów, a także w związku z postawioną diagnozą zaburzeń psychicznych, konieczne było podjęcie decyzji o rozpoczęciu psychoterapii. W naszym miejscu zamieszkania dostępność psychoterapeutów dzieci i młodzieży jest znacznie ograniczona, a także okres oczekiwania na taką terapię jest zazwyczaj bardzo długi. W początkowym okresie pobytu wychowanki udało się znaleźć miejsce na terapię w ramach NFZ, jednak nie przynosiła ona zamierzonych rezultatów, co zgłaszała nam również sama wychowanka. W międzyczasie pojawiały się kolejne trudności w funkcjonowaniu wychowanki, a także opór w uczestniczeniu w wyżej wymienionej terapii. Mając na uwadze dobro dziecka i obserwując jej pogarszające funkcjonowanie powzięliśmy decyzję o skorzystaniu z psychoterapii prywatnej, uznając, że jest to szczególna potrzeba dziecka, a na naszym terenie była to jedna z nielicznych możliwości, chociażby pod względem czasu oczekiwania na terapię. Wychowanka z uwagi na postawioną diagnozę ma spore trudności w nawiązaniu relacji i komunikowaniu się szczególnie w obrębie swoich trudności, co dodatkowo było utrudnieniem w znalezieniu jej odpowiedniej pomocy, dzięki której mogłaby przepracować swoje trudności, które sięgają momentu wczesnego dzieciństwa. Jakość usług prywatnych była niewątpliwie bardziej pomocna wychowance o czym sama niejednokrotnie mówiła. Także my jako osoby pracujące na co dzień z wychowanką, mogliśmy liczyć na współpracę z psychoterapeutą, co w przypadku tak szerokiego spectrum trudności było bardzo pomocne.

Kiedy decydujemy o tym, że dziecko wymaga konsultacji psychiatrycznej pierwszym krokiem jest rozeznanie się w specjalistach pracujących w ramach NFZ. Dzwoniąc w różne miejsca i biorąc pod uwagę rekomendację danych specjalistów, gdyż nasi wychowankowie wymagają szerokich oddziaływań, bardzo często spotykamy się z informacją, że czas oczekiwania na wizytę jest bardzo długi (niejednokrotnie ponad rok). Niektóre dzieci, z uwagi na swoje trudności, mają możliwość oczekiwania tak długi okres czasu, dlatego mamy wychowanków, którzy korzystają z porad psychiatrycznych w ramach NFZ. Jednak przeważająca liczba naszych dzieci wymaga natychmiastowej konsultacji z uwagi na zachowania zagrażające zdrowiu i życiu, a taką możliwość dają nam tylko wizyty prywatne, gdyż są realizowane w krótszym czasie. Bardzo trudno znaleźć dobrego specjalistę w dziedzinie psychiatrii dziecięcej, który ma szeroką wiedzę i odpowiednie podejście. Z naszych doświadczeń wynika również, że opieka prywatna jest dużo lepsza w pomocy naszym dzieciom. Dbanie o naszych wychowanków, zwłaszcza od strony psychologiczno-psychiatrycznej, w naszym rozumieniu jest szczególną ich potrzebą. W placówce zatrudniony jest psycholog, który ma określone kompetencje. Do tych kompetencji należy m.in. diagnozowanie trudności, poradnictwo psychologiczne, wsparcie emocjonalne, psychoprofilaktyka czy np. kształtowanie kompetencji emocjonalno-społecznych. Powyższe zadania są realizowane w placówce przez psychologa wobec dzieci, które tego potrzebują. Zdarzają się sytuacje, w których wychowankowie potrzebują bardziej specjalistycznego oddziaływania lub kompetencje psychologa są niewystarczające, aby sprostać trudnościom dziecka. Psycholog i psychoterapeuta to dwa zawody związane z psychologią, ale zajmujące się różnymi aspektami pracy z ludźmi. Zakres pomocy psychoterapeutycznej jest zdecydowanie większy niż psychologa. (...) Psychoterapeuta, który ukończył szkołę

psychoterapii, specjalizuje się w prowadzeniu terapii długoterminowej, która jest skierowana na leczenie konkretnych zaburzeń emocjonalnych i psychicznych np. depresji, zaburzeń lękowych, zaburzeń odżywiania itd., poprzez specyficzne metody i techniki terapeutyczne.

(akta kontroli tom III str. 504-513)

W latach 2022–2024 dla 13 dzieci z 23 przebywających w placówce zostały zasądzone alimenty. Dyrektor nie posiadała pełnej wiedzy o zasądzonych na rzecz wychowanków alimentów. Po umieszczeniu trojga wychowanków w placówce, PCPR-y nie przekazały pełnej dokumentacji w tym zakresie. Dopiero w trakcie kontroli Dyrektor wystąpiła do właściwych PCPR-ów oraz rodziców o przekazanie kopii ew. wyroków sądów w sprawie alimentów.

Na mocy wyroków sądów do Domu Dziecka w tym okresie powinny wpłynąć alimenty w łącznej wysokości 101 970 zł, z czego w 2022 r. – 29 480 zł, w 2023 r. – 27 330 zł oraz w 2024 r. – 45 160 zł.

Z tytułu alimentów do placówki wpłynęły środki w kwocie 68 134,99 zł (tj. o 33 835,01 zł mniej niż faktycznie zasądzone), z czego w 2022 r. – 17 838,32 zł (tj. o 11 641,68 zł mniej niż faktycznie zasądzone), w 2023 r. – 21 698,05 zł (tj. o 5 631,95 zł mniej niż faktycznie zasądzone) oraz w 2024 r. – 28 598,62 zł (tj. o 16 561,38 zł mniej niż faktycznie zasądzone).

Dyrektor, co do zasady, nie powiadamiała właściwych organów o braku wpłat zasądzonych alimentów.

Dyrektor wyjaśniła, że takich informacji udzielała na wniosek PCPR lub MOPS.

Zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy o rachunkowości, do ksiąg rachunkowych okresu sprawozdawczego należy wprowadzić, w postaci zapisu, każde zdarzenie, które nastąpiło w tym okresie sprawozdawczym, natomiast zgodnie z art. 24 ust. 1 tej ustawy, księgi rachunkowe powinny być prowadzone rzetelnie, bezbłędnie, sprawdzalnie i bieżąco. Ponadto zgodnie z art. 24 ust. 5 pkt 3 cyt. ustawy, księgi rachunkowe uznaje się za prowadzone bieżąco, jeżeli ujęcie wpłat i wypłat gotówką, czekami i wekslami obcymi oraz obrotu detalicznego i gastronomii następuje w tym samym dniu, w którym zostały dokonane.

W kontroli ustalono, że część środków z tytułu alimentów, które przekazywane były do rąk Dyrektora placówki lub w formie przekazów pocztowych, nie było ujmowanych w księgach rachunkowych jednostki, a ewidencja z tytułu wpływów oraz ich wydatkowania była prowadzona przez Dyrektora w formie zeszytu, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* niniejszego wystąpienia. W 2022 r. nie zaksięgowano alimentów w kwocie 540 zł dla dwóch wychowanków, które zostały przekazane do rąk Dyrektora placówki (240 zł) oraz w formie przekazu pocztowego (300 zł). W 2023 r. nie zaksięgowano alimentów w kwocie 5100 zł dotyczących trójki dzieci, które zostały przekazane do rąk Dyrektora. Od 2024 r. wszystkie środki z tytułu alimentów były księgowane na koncie rachunkowym nr 240.

Odsetki ze środków z tytułu alimentów w 2023 r. wyniosły 86,07 zł, a w 2024 r. – 220,77 zł.

Dyrektor wyjaśniła, że *kapitalizacja odsetek z alimentów na koncie, na które wpływały, miała miejsce dopiero od czerwca 2023 r., po zmianie banku, w którym Dom Dziecka posiada swoje rachunki.*

(akta kontroli tom III str. 160-233, 428-461, 469-503, 514)

2.4.

Analiza dokumentacji 14 dzieci wykazała, że:

- dla każdego wychowanka sporządzono: karty pobytu dziecka oraz arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych;
- karty pobytu dziecka uzupełniane były nie rzadziej niż co miesiąc i zawierały wszystkie wymagane elementy, tj.: opis relacji dziecka z rodzicami i innymi bliskimi osobami; opis funkcjonowania społecznego dziecka w placówce i poza nią; informacje o przebiegu kontaktów ze szkołą, do której dziecko uczęszcza, oraz jego nauki; opis rozwoju wychowanka ze szczególnym uwzględnieniem stanu emocjonalnego i samodzielności; informacje o stanie zdrowia, w tym stanie zdrowia psychicznego; informacje o podawanych lekach i pobytach dziecka w szpitalu, w tym w szpitalu psychiatrycznym; informacje o szczególnych potrzebach dziecka i znaczących wydarzeniach oraz opis współpracy placówki z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, w tym z asystentem rodziny;
- dokonywane przez wychowawców wpisy w kartach pobytu nie były ogólne i lakoniczne oraz nie powtarzały się w kolejnych miesiącach;
- dla każdego wychowanka sporządzono karty udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa. Dokumentacja ta była prowadzona na bieżąco, w sposób usystematyzowany, spójny i odzwierciedlający prowadzoną pracę wychowawczą. Działania podejmowane przez psychologa obejmowały rozmowy wspierające, interwencyjne, motywujące, dotyczące radzenia sobie ze stresem, trudnymi emocjami, sytuacją rodzinną, relacji rówieśniczych i akceptacji przez grupę. Ze starszymi wychowankami poruszano problematykę planów na przyszłość, wyboru szkoły lub zawodu, wejścia w dorosłość oraz usamodzielnienia;
- dla sześciorga wychowanków sporządzono karty udziału w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych prowadzonych przez pedagoga;
- po podziale jednostki na dwie dla wychowanków Domu Dziecka nr 2 w Żytnowie prowadzono odrębną dokumentację w zakresie ewidencji, kart pobytu, arkuszy badań oraz obserwacji pedagogicznych i psychologicznych.

W *Księdze ewidencji wychowanków Dom Dziecka nr 2 w Żytnowie*, oprócz informacji wymaganych przepisem § 17 ust. 5 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, tj.: imienia i nazwiska dziecka, daty i miejsca urodzenia, adresu ostatniego miejsca zamieszkania, aktualnego adresu zamieszkania rodziców lub opiekunów prawnych, zawarto dane wskazujące organ kierujący dziecko do placówki i nr skierowania, a w przypadku postanowień sądów, nr i sygnaturę akt, datę przyjęcia do placówki oraz datę i przyczynę skreślenia z ewidencji. Ewidencja zawierała informacje łącznie o 36 wychowankach, z tego: 22 było już skreślonych z ewidencji, a w placówce przebywało 14 wychowanków.

(akta kontroli tom II str. 370-474)

2.5.

W placówce powołano Zespół ds. okresowej oceny dziecka spełniający wymogi określone w art. 137 ust. 1 i 2 ustawy o *pieczy zastępczej*.

W trakcie kontroli, na próbie dziewięciu spraw dzieci³⁶, przeprowadzono analizę dokonywania przez Zespół oceny sytuacji wychowanka, w wyniku której stwierdzono, że:

- dla dzieci objętych badaniem odbyło się łącznie 33 posiedzenia Zespołu, tj. od jednego do sześciu dla poszczególnych wychowanków;
- we wszystkich posiedzeniach Zespołu uczestniczyli: Dyrektor placówki, psycholog, pedagog oraz wychowawca kierujący procesem wychowawczym dziecka;
- w 10 z 18 posiedzeń dotyczących czterech wychowanków uczestniczył asystent rodziny;
- w 12 z 33 posiedzeń Zespołu dotyczących wszystkich poddanych analizie wychowanków uczestniczyło oboje rodziców (5), jeden rodzic (5) lub opiekun prawny (2);
- w 21 posiedzeniach dotyczących wszystkich dzieci uczestniczyli: pracownik socjalny, pedagog szkolny i/lub przedstawiciel Policji (dzielnicowy);
- wychowanek wziął udział tylko w jednym posiedzeniu Zespołu, w trakcie którego miał możliwość wyrażenia swojej opinii i poglądów;
Pedagog i psycholog wyjaśniły, że na posiedzenia Zespołu wychowanek jest zapraszany tylko w uzasadnionych, szczególnych sytuacjach ze względu na jego dobro i przyszłość. W jednym ww. przypadku udział chłopca w posiedzeniu razem z ojcem, wychowawcami, specjalistami i Dyrektorem miał pozwolić na podjęcie właściwej decyzji o pozostaniu w placówce aż do ukończenia technikum. Był to wychowanek ze spektrum autyzmu, Aspergerem oraz cukrzycą. Inteligentny, ale bardzo specyficzny i choć dostrzegający, że jego rodzice nie funkcjonują tak jak powinny i nie gwarantują mu właściwej teraźniejszości i przyszłości, nie dał się przekonać do naszych argumentów. Ze względu na to, że podczas Zespołów poruszane są różne kwestie rodzinne, czasami bardzo trudne i bolesne, a dzieci często obraz rodziców idealizują i nie zawsze ich rodzice przyjeżdżają na posiedzenia, nie było do tej pory zasadności udziału innych wychowanków w takich spotkaniach.
- udział wszystkich ww. uczestników Zespołu został potwierdzony podpisami;
- z wszystkich posiedzeń Zespołu sporządzono protokoły, w których dokonano oceny sytuacji każdego dziecka. Oceny odnosiły się do wszystkich zagadnień wskazanych w art. 136 ustawy o pieczy zastępczej. Każdorazowo poddawano analizie metody oraz efekty stosowanej pracy z dzieckiem celem ich modyfikacji oraz zmiany i indywidualizacji planu pomocy. Oceny nie miały formy pojedynczych zdań i nie były ogólnikowe oraz zawierały podpisy wszystkich osób oceniających. Posiedzenia Zespołu oraz oceny sytuacji dziecka zostały przeprowadzone nie rzadziej niż co pół roku. W jednym przypadku, z uwagi na postanowienie sądu o powrocie dziecka do domu rodzinnego, posiedzenie Zespołu odbyło się po upływie pięciu miesięcy;
- po dokonaniu okresowej oceny sytuacji dziecka Zespół przekazywał pełne protokoły wraz z wnioskami dotyczącymi zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce do Sądu Rodzinnego oraz Ośrodka adopcyjnego (w przypadku dwojga wychowanków).

(akta kontroli tom III str. 3-107, 428-461, 469-485)

³⁶ Z tego: dwie z 2021 r., cztery z 2022 r., jedna z 2023 r. i dwie z 2024 r.

2.6.

W siedmiu z dziewięciu objętych badaniem spraw w latach 2022-2024 Zespół ds. okresowej oceny nie sporządzał opinii wskazanych w art. 139a ustawy *o pieczy zastępczej*, gdyż rodzice dzieci mieli ograniczoną lub zawieszoną władzę rodzicielską. W przypadków dwójki dzieci z uregulowaną sytuacją prawną Zespół opracował opinię do Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie. Po analizie otrzymanych dokumentów oraz diagnozie dzieci przeprowadzonej przez pracowników Ośrodka Adopcyjnego, dzieci nie zostały zakwalifikowane do adopcji z uwagi na brak gotowości do zmiany swojej sytuacji życiowej.

(akta kontroli tom III str. 149-159, 428-461, 469-485)

2.7.

Prawa i obowiązki wychowanków Domu Dziecka zostały określone w rozdziale V regulaminu organizacyjnego. Wychowankowie zapoznawani byli po przybyciu do placówki z przysługującymi im prawami, regulaminem placówki, regulaminem kieszonkowego, dopuszczalnymi karami i nagrodami stosowanymi w placówce. Raz w miesiącu organizowane były spotkania z Dyrektorem w celu omówienia bieżących wniosków, skarg i postulatów. Na bieżąco przekazywano dzieciom informacje bezpośrednio ich dotyczące (m.in. z sądów). Wychowankowie mieli możliwość decydowania o wyborze szkoły, zainteresowań, sposobie spędzania wolnego czasu, stylu ubierania, zakupu środków czystości i żywności. Zapewniono im wolność sumienia i religii.

W placówce opracowano również *Procedurę dotyczącą informowania wychowanka o jego sytuacji prawnej oraz dotyczącą Sądu Rodzinnego*. Zgodnie z procedurą wychowawca lub Dyrektor placówki wyjaśniał dziecku, stosownie do wieku wychowanka, rolę sądu w jego sprawie. Po przeprowadzonej rozmowie sporządzana była notatka, którą strony potwierdzały podpisem. Następnie wychowawca sporządzał opinię lub pismo do Sądu Rodzinnego, w zależności od sytuacji, a Dyrektor potwierdzała je i wysyłała. Wychowanek mógł zapoznać się z ww. pismem lub opinią. W przypadku wątpliwości miał prawo zwrócić się do swojego opiekuna prawnego, Rzecznika Praw Dziecka, Wydziału Polityki Społecznej w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim w Rzeszowie czy do Starostwa Powiatowego w Strzyżowie.

Wychowankom, na tablicy ogłoszeń w placówce, udostępniono numery telefonów kontaktowych do:

- Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego,
- całodobowy nr infolinii,
- Komitetu Ochrony Praw Dziecka,
- Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
- Policji,
- Sądu Rejonowego,
- Prokuratury.

(akta kontroli tom I str. 28-55, 169-171, 309, 471, 532-557)

2.8.

W placówce podejmowano działania reintegracyjne mające na celu powrót dzieci do rodzin biologicznych stosownie do przepisów ustawy *o pieczy zastępczej*³⁷. Opracowany został *Program pracy z rodzicami dzieci umieszczonych w Domu*

³⁷ Art. 4 pkt 1, 2, 3 oraz art. 93 ust. 4 pkt 3 i 4.

Dziecka w Żyznowie, którego celem była pomoc dysfunkcyjnym rodzicom biologicznym w nawiązywaniu lub podtrzymywaniu bezpośrednich kontaktów ze swoimi dziećmi przebywającymi w placówce. Realizacja ww. programu rozpoczynała się po przyjęciu dziecka do placówki i polegała m.in. na opracowaniu indywidualnego programu dla rodziny; organizowaniu na terenie placówki dwa razy w semestrze spotkań z rodzicami czy odwiedzaniu rodziców w domu przez wychowawcę lub pedagoga przynajmniej dwa razy w roku.

W okresie objętym kontrolą do rodzin biologicznych powróciło dwoje wychowanków.

W wyniku analizy dokumentacji 14 wychowanków stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą dla czwórki dzieci Dyrektor, działając na podstawie art. 100 ust. 4a ustawy o *pieczy zastępczej*, złożyła do właściwych sądów wnioski o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej. W przypadku dwojga wychowanków ww. wnioski zostały złożone z 16-miesięcznym opóźnieniem, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* niniejszego wystąpienia. W 10 przypadkach wnioski nie zostały wysłane w związku z: pobytem w placówce krócej niż 18 miesięcy (5), zgłoszeniem wychowanków do adopcji (2), przyjęciem do placówki tuż przed pełnoletnością (2) oraz powrotem dziecka do domu rodzinnego (1).

Na podstawie analizy dokumentacji 14 dzieci ustalono, że:

- w 12 przypadkach badano możliwość powrotu dzieci do rodziny biologicznej, a w dwóch do rodziny zastępczej;
- stosowne zapisy znajdowały się zarówno w diagnozach jak i w planach pomocy, a podejmowane działania były spójne z zapisami w tych dokumentach;
- podejmowane działania reintegracyjne polegały m.in. na: ustalaniu problemu zaburzającego relacje rodzinne; rozpoznaniu warunków materialnych, mieszkaniowych i sytuacji zdrowotnej rodziny; indywidualnych rozmowach z członkami rodzin na temat roli rodziców w procesie wychowawczym, zagrożeń wynikających z uzależnień, sposobów wyjścia z sytuacji; zachęcaniu rodziców do podejmowania konkretnych działań, odwiedzin i udziału w ważnych wydarzeniach dziecka; obserwacji podczas odwiedzin; informowaniu rodziców o postępach dzieci oraz wizytach u specjalistów; organizowaniu w placówce uroczystości, na które zapraszano rodziców; udzielaniu dzieciom przepustek do środowiska rodzinnego; zapraszaniu rodziców na posiedzenia Zespołu ds. okresowej oceny oraz kontaktowaniu się z instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny;
- w jednym przypadku dziecko wróciło do rodziny biologicznej pod opiekę obojga rodziców, po roku i dziewięciu miesiącach pobytu w placówce;
- w dwóch przypadkach dzieci, z uregulowaną sytuacją prawną, których powrót do rodziny biologicznej nie był możliwy, podjęto współpracę z ośrodkiem adopcyjnym celem przeniesienia do zdeinstytucjonalizowanej formy opieki.

(akta kontroli: tom I str. 274-277; tom II str. 475-478; tom III str. 469-485)

W celu wydania wychowankom z uregulowaną sytuacją prawną opinii o kwalifikacji lub jej braku do przysposobienia Dom Dziecka współpracował z Ośrodkiem Adopcyjnym w Rzeszowie. W latach 2022-2024 placówka zgłosiła do Ośrodka dwoje dzieci. Według wyjaśnień Dyrektora ROPS w wyniku analizy otrzymanych dokumentów oraz diagnozy przeprowadzonej przez pracowników Ośrodka

Adopcyjnego, dzieci nie zostały zakwalifikowane do adopcji z uwagi na brak gotowości do zmiany swojej sytuacji życiowej. Dyrektor ROPS wyjaśnił również, że w ocenie Ośrodka współpraca z Domem Dziecka nr 2 w Żytnowie była efektywna. Placówka przysyłała wymagane ustawowo dokumenty niezbędne do wydania opinii o kwalifikacji małoletnich dzieci oraz współpracowała w toku prowadzonej diagnozy przygotowując je do wizyty pracowników Ośrodka oraz udostępniając miejsce na przeprowadzenie diagnozy.

(akta kontroli tom III str. 462-464)

Dyrektor PCPR w Strzyżowie wyjaśnił, że Dom Dziecka nr 2 w Żytnowie nie podejmował współpracy z PCPR w Strzyżowie mającej na celu przeniesienie podopiecznych do zdeinstytucjonalizowanej formy opieki, których powrót do rodzin biologicznych był niemożliwy, z powodu sytuacji, że w latach 2022-2024 w placówce nie przebywali wychowankowie pochodzący z terenu powiatu strzyżowskiego.

(akta kontroli tom III str. 465-468)

W zakresie działań reintegracyjnych w 2023 r. psycholog uczestniczyła w konferencji „Rodzina w centrum uwagi – pedagogizacja serca i więzi, które chronią”, w trakcie której podejmowano problematykę wychowawczą dot. emocjonalnej niedostępności, traumy relacyjnej, krzywdy i upokorzenia oraz wychowawczej obecności, która chroni dziecko.

(akta kontroli tom I str. 343-344)

2.9.

W wyniku analizy dokumentacji wychowanków stwierdzono, że działania zmierzające do ich usamodzielnienia, w stopniu dostosowanym do wieku, rozwoju i doświadczenia, rozpoczęto od razu po umieszczeniu dziecka w placówce. Działania te polegały m.in. na: pomocy w budowaniu planów na przyszłość, nauce gospodarowania pieniędzmi, wyrobieniu nawyków dbania o higienę osobistą, włączaniu w przygotowywanie posiłków, nauce obsługi sprzętu AGD oraz dokonywaniu drobnych napraw i reperacji odzieży, zachęcaniu do samodzielnego załatwiania własnych spraw w szkole lub w placówce, ćwiczeniu pisania podań i wypełniania wniosków, zapoznaniu z instytucjami użyteczności publicznej, uświadamianiu form spędzania czasu wolnego, przybliżaniu zasad zdrowego odżywiania i dbania o zdrowie.

Szczegółowemu badaniu poddano dokumentację dotyczącą procesu usamodzielnienia siedmiorga wychowanków, z czego troje osiągnęło pełnoletniość w 2024 r., a czworo ukończy 18. rok życia w 2025 r. W wyniku analizy stwierdzono, że:

- dla wszystkich wychowanków objętych badaniem wyznaczono opiekunów usamodzielnienia;
- w trzech przypadkach opiekun usamodzielnienia został powołany z 19 i 43³⁸ dniowym opóźnieniem w stosunku do terminu określonego w art. 145 ust. 2 ustawy o *pieczy zastępczej*. Dla czterech wychowanków opiekuna usamodzielnienia powołano terminowo. Pedagog i psycholog wyjaśniły, że *dwoje z ww. wychowanków zostało przyjętych do placówki 22 dni po ukończeniu 17. roku życia. Dopiero po poznaniu sytuacji dzieci i rozmów na temat konieczności wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia wychowankowie zdecydowali, że zostanie nim ich wychowawca. Wychowawczyni jednego z*

³⁸ Dwoje wychowanków.

ww. dzieci wyjaśniła, że zwłoka z podpisaniem i wysłaniem wniosku o wskazanie opiekuna usamodzielnienia wynikała z próby przekonania wychowanka, że ojciec nadużywający alkoholu, którego chłopiec chciał wyznaczyć na opiekuna, nie był najlepszym wyborem. Ostatecznie chłopiec zdecydował, że opiekunem usamodzielnienia zostanie jego wychowawczyni. Z tego powodu pismo wysłano 19 dni po terminie.

- indywidualne programy usamodzielnienia zostały opracowane przez trzech wychowanków wspólnie z opiekunami, w terminie co najmniej miesiąca przed osiągnięciem przez nich pełnoletności i zatwierdzone przez dyrektora PCPR (1) lub dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (2); w czterech przypadkach programy usamodzielnienia nie zostały jeszcze opracowane z powodu dłuższego niż miesiąc okresu do osiągnięcia przez wychowanka pełnoletności w 2025 r.;
- wszystkie indywidualne programy usamodzielnienia zawierały elementy wskazane w art. 145 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej oraz były ukierunkowane na zdobywanie uprawnień odpowiadających zidentyfikowanym mocnym stronom i predyspozycjom wychowanka.

(akta kontroli tom III str. 108-148, 469-485)

2.10.

W kwestii funkcjonowania instytucjonalnej pieczy zastępczej Dyrektor wyjaśniła, że problemem jest ilość dokumentacji, którą należy sporządzać oraz czas poświęcany przez wychowawców na jej opracowanie. W opinii Dyrektora ustawodawca powinien uszczegółowić formę i treść dokumentacji, aby nie było wątpliwości w jaki sposób powinna być prowadzona.

Dużym problemem jest również brak miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, co powoduje umieszczanie dzieci ponad regulaminową liczbę miejsc. Dodatkowo umieszczanie dzieci z dala od miejsca zamieszkania utrudnia działania reintegracyjne i ich powrót do rodziców biologicznych.

Kolejnym problemem jest proces usamodzielniania, tj. wskazanie opiekuna usamodzielnienia oraz opracowanie programu usamodzielnienia. Ustawa o pieczy zastępczej nie precyzuje roli placówki w tym zakresie. Wskazanie opiekuna usamodzielnienia przez wychowanka jest często bardzo trudne i najczęściej podejmowane w ostatniej chwili, co wpływa na niedochowanie terminu wyznaczonego przepisami. Również opracowanie programu usamodzielnienia jest trudne, bo jeśli opiekunem jest osoba spoza placówki, to nie zna potrzeb i możliwości wychowanka.

(akta kontroli tom III str. 428-461)

Z uwagi na nieobjęcie w 2021 r. Domu Dziecka nr 2 w Żyznowie kontrolą P/21/089 *Realizacja zadań opiekuńczo – wychowawczych w domach dziecka* w ramach niniejszej kontroli nie badano zagadnień związanych z oceną sposobu realizacji wniosków sformułowanych po ww. kontroli.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 12 spośród 14 analizowanych diagnoz nie zawarto wskazań wymaganych przepisem § 14 ust. 4 pkt 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, odnoszących się do pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. W punkcie tym zapisano:

„nie dotyczy”. W dwóch przypadkach wpisano: „należy podjąć kroki w celu zgłoszenia rodzeństwa do adopcji”.

(akta kontroli tom II str. 39-172)

Przepis § 14 ust. 4 pkt 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej stanowi, że diagnoza zawiera odpowiednie do wieku, rozwoju i doświadczenia dziecka, wskazania dotyczące pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Pedagog i psycholog sporządzające diagnozy wyjaśniły, że część dzieci umieszczanych było w placówce decyzją sądu w trybie zabezpieczenia na czas trwającego postępowania sądowego z różnych przyczyn. Nie mogąc przewidzieć wyniku postępowania oraz czasu jego trwania uniemożliwiało to podanie wskazówek w zakresie przygotowania dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. W takiej sytuacji przyjęto, że dajemy sobie czas, aby zastanowić się nad możliwościami szukania innych form pieczy zastępczej. Nie rozwijając tego punktu w diagnozie brano pod uwagę indywidualną sytuację każdego dziecka i jego stan psychofizyczny. Część dzieci, które trafiły do placówki, wymaga długiego czasu, aby ten stan zaakceptować i pogodzić się ze zmianą w jego życiu.

(akta kontroli tom III str. 469-485)

2. Żadna z procedur, wprowadzonych w Domu Dziecka, nie zawierała dat ich opracowania czy wprowadzenia w życie, ani też informacji o sposobie zapoznania się wychowanków i wychowawców z ich treścią, co stanowiło działanie nierzetelne.

(akta kontroli tom I str. 212-333)

Dyrektor wyjaśniła, że procedury są wprowadzane w placówce od momentu rozpoczęcia działalności Domu Dziecka nr 2 w Żyznowie. Opracowano je wspólnie z wychowawcami, specjalistami z uwzględnieniem ustawy o pieczy zastępczej oraz regulaminem organizacyjnym. Wychowawcy zapoznają z regulaminem przy przyjęciu i potwierdzają to podpisem. Z wprowadzanymi w placówce procedurami są zapoznawani na zebraniach, w trakcie których omawiana jest ich skuteczność. Wychowankowie zapoznawani są z procedurami obowiązującymi w placówce przez wychowawcę, co potwierdzają podpisem. Taki dokument jest przechowywany w karcie pobytu wychowanka.

(akta kontroli tom I str. 319-322)

3. Analiza dokumentacji 14 dzieci wykazała, że w 12 przypadkach plany pomocy nie były opatrzone datą ich opracowania, co uniemożliwiało ocenę terminowości ich sporządzenia i w ocenie NIK było działaniem nierzetelnym.

(akta kontroli tom II str. 173-369)

Dyrektor wyjaśniła, że datą sporządzenia planu pomocy w ww. 12 przypadkach była początkowa data obowiązywania planu.

(akta kontroli tom III str. 504-513)

4. W przypadku jednego wychowanka na 14 poddanych analizie, pomimo zmiany sytuacji dziecka, wynikającej z uzyskania orzeczenia o potrzebie

kształcenia specjalnego, nie dokonano modyfikacji planu pomocy, co stanowiło naruszenie § 15 ust 5 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.
(akta kontroli tom II str. 173-368)

Wychowawca wyjaśniła, że orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zawierało zalecenia warunków i form wsparcia realizowanych przez szkołę, umożliwiających realizację indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych wychowanka. W związku z powyższym głównym krokiem podjętym przez placówkę było wypisanie dziecka ze Szkoły Branżowej I stopnia, i zapisanie do SOSW z internatem (...). Potrzeby związane ze zmianą podejścia edukacyjnego do dziewczynki nie zostały ujęte w modyfikacji planu pomocy, jednak wszelkie zalecenia wynikające z orzeczenia były realizowane w szkole, co odnotowano w protokole z posiedzenia Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka oraz w kartach pobytu. Na potrzeby kształcenia specjalnego szkoła sporządziła, we współpracy z wychowawcą, pedagogiem oraz psychologiem Domu Dziecka nr 2, Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny zawierający informacje o dostosowaniu wymagań oraz wsparciu dziecka poprzez zajęcia rewalidacyjne, zgodnie z zaleceniami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Były to: zajęcia z psychologiem, terapia pedagogiczna, fizjoterapia (rehabilitacja ruchowa), ergoterapia, logopedia.
(akta kontroli tom II str. 369)

5. W latach 2022 – 2024 środki z tytułu alimentów w kwocie 5 640 zł, które przekazane zostały do rąk Dyrektora lub w formie przekazów pocztowych, nie zostały ujęte w księgach rachunkowych jednostki, a ewidencja z tytułu ich wpływów oraz wydatkowania była prowadzona w zeszycie, co stanowiło naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 i ust. 5 pkt 3 ustawy o rachunkowości.
(akta kontroli tom III str. 160-233, 428-461, 469-503, 514)

Zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy o rachunkowości, do ksiąg rachunkowych okresu sprawozdawczego należy wprowadzić, w postaci zapisu, każde zdarzenie, które nastąpiło w tym okresie sprawozdawczym, natomiast zgodnie z art. 24 ust. 1 tej ustawy, księgi rachunkowe powinny być prowadzone rzetelnie, bezbłędnie, sprawdzalnie i bieżąco, a ponadto zgodnie z art. 24 ust. 5 pkt 3 ustawy o rachunkowości, księgi rachunkowe uznaje się za prowadzone bieżąco, jeżeli ujęcie wpłat i wypłat gotówką, czekami i weksłami obcymi oraz obrotu detalicznego i gastronomii następuje w tym samym dniu, w którym zostały dokonane.

Dyrektor wyjaśniła, że w okresie objętym kontrolą alimenty przekazywane w formie przelewu na przeznaczony do tego rachunek bankowy Domu Dziecka były księgowane na koncie 240. Alimenty, które były przekazywane do rąk Dyrektora oraz poprzez przekazy pocztowe nie były księgowane.
(akta kontroli tom III str. 484)

W ocenie NIK nieujmowanie wpływających do placówki środków w księgach rachunkowych stanowiło naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 oraz art. 24 ust. 5 pkt 3 ustawy o rachunkowości, zgodnie z którym księgi rachunkowe powinny być prowadzone rzetelnie, bezbłędnie, sprawdzalnie i bieżąco, a księgi

rachunkowe uznaje się za rzetelne, jeżeli dokonane w nich zapisy odzwierciedlają stan rzeczywisty.

W ocenie NIK, w związku z brakiem wpływów z tytułu zasądzonych na rzecz wychowanków alimentów, mogło dojść do przestępstwa, o którym mowa w art. 209 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 *Kodeks karny*³⁹, a Dyrektor, powinna na podstawie art. 304 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego*⁴⁰, poinformować o tym fakcie właściwe organy.

6. Analiza dokumentacji 14 wychowanków wykazała, że dla dwojga Dyrektor złożyła do właściwych sądów wnioski o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej, z przekroczeniem terminu 18-miesięcy, wskazanego w art. 100 ust. 4a ustawy *o pieczy zastępczej*.

(akta kontroli tom III str. 469-485)

Pedagog i psycholog wyjaśniły, że *opóźnienie w złożeniu wniosku wynikało z braku możliwości przeprowadzenia wywiadu z ojcem dzieci w miejscu jego zamieszkania*.

(akta kontroli tom III str. 473)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK, działania opiekuńczo-wychowawcze, realizowane w placówce, były dostosowane do zdiagnozowanych potrzeb dzieci.

Dla każdego wychowanka sporządzono diagnozy, plany pomocy, karty pobytu, a także zapewniono możliwość udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa i pedagoga. Stwierdzone w diagnozach braki we wpisach oraz brak modyfikacji planu pomocy dla jednego wychowanka, pomimo zmiany sytuacji dziecka, nie miały wpływu na realizację zadań opiekuńczo-wychowawczych.

Prawidłowo przeprowadzano okresowe oceny sytuacji dziecka z zachowaniem terminów określonych w ustawie *o pieczy zastępczej*. Prowadzono adekwatne do potrzeb działania reintegracyjne, których celem było umożliwienie powrotu dzieci do rodzin biologicznych oraz podejmowano działania zmierzające do usamodzielnienia, które były dostosowane do wieku, możliwości i zainteresowań podopiecznych.

Z przekroczeniem terminu określonego w art. 100 ust. 4a ustawy *o pieczy zastępczej*, wystąpiono do właściwego sądu o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.

W placówce prawidłowo ewidencjonowano i wydatkowano środki pochodzące ze świadczenia wychowawczego 500+/800+ określonego w ustawie *o pomocy państwa w wychowaniu dzieci*.

Środki z tytułu zasądzonych dla wychowanków alimentów otrzymywane przez Dyrektora do rąk własnych oraz w formie przekazów pocztowych, nie były ujmowane w księgach rachunkowych jednostki. Ewidencja z tytułu ich wpływów oraz wydatkowania była prowadzona w zeszycie, co stanowiło naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 oraz art. 24 ust. 5 pkt 3 ustawy *o rachunkowości*. Ustalono, że Dyrektor, pomimo braku wpłat z tytułu alimentów, nie informowała o tym fakcie właściwych organów.

³⁹ Dz.U. z 2024 r., poz. 17.

⁴⁰ Dz.U. z 2025 r., poz. 46.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Uzyskiwanie zezwolenia Wojewody Podkarpackiego w trybie art. 95 ust. 3a ustawy o *pieczy zastępczej* na przyjęcie dzieci ponad ustawowy limit.
2. Podjęcie działań nadzorczych w celu zapewnienia spełniania przez pracowników warunków wynikających z art. 98 ust. 3 ustawy o *pieczy zastępczej*.
3. Uwzględnianie w diagnozach kwestii dotyczących możliwości umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.
4. Zawieranie we wprowadzanych w Domu Dziecka procedurach dat ich opracowania i wejścia w życie oraz dokumentowanie faktu zapoznania się z ich treścią przez pracowników placówki.
5. Zamieszczanie w planach pomocy dzieciom dat ich sporządzenia.
6. Podjęcie działań organizacyjnych i nadzorczych w celu zapewnienia wypełniania obowiązków wynikających z § 15 ust. 5 rozporządzenia w sprawie *pieczy zastępczej* dot. modyfikacji planów pomocy w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka lub jego rodziny.
7. Składanie do właściwych sądów wniosków o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej, w terminie określonym w art. 100 ust. 4a ustawy o *pieczy zastępczej*.
8. Informowanie właściwych organów, o niewywiązywaniu się z obowiązków alimentacyjnych przez osoby do tego zobowiązane.
9. Prowadzenie ewidencji księgowej w sposób zapewniający ujęcie w niej wszystkich zdarzeń zgodnie ze stanem rzeczywistym.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia 19 marca 2025 r.

Kontrolerzy

Robert Szwagiel
Doradca techniczny

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
p.o. Wicedyrektor
Witold Pałasz

/-/

Sabina Tratkiewicz
Główny specjalista kontroli państwowej

/-/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał:

p.o. Wicedyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w
Rzeszowie
Witold Pałasz

/-/